

Begeleid wonen in Brussel

Gegevens over de begeleidingen in 2014

in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Jasper De Witte

la Strada

Centre d'appui au secteur bruxellois d'aide aux sans-abri
Steunpunt thuislozenzorg Brussel

Dankwoord

Wij wensen iedereen te bedanken die de centrale gegevensregistratie heeft mogelijk gemaakt:

- ▶ Alle mensen en organisaties op het terrein die de gegevens hebben ingevoerd, en hun directies.
- ▶ De leden van de werkgroep 'centrale registratie' voor hun inzet en adviezen.
- ▶ De federatie voor onthaalhuizen en –diensten begeleid wonen voor personen in moeilijkheden en daklozen binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Bico-federatie).
- ▶ La fédération des maisons d'accueil et des services d'aide aux sans-abris (AMA).
- ▶ Het Centrum Algemeen Welzijnswerk Brussel.
- ▶ De deelnemende centra:
 - ▶ CAW Brussel – De Schutting
 - ▶ CAW Brussel – Puerto
 - ▶ CAW Brussel – Woonbegeleiding
 - ▶ De nieuwe 150
 - ▶ Een eigen dak
 - ▶ Fami-Home
 - ▶ Huis van Vrede
 - ▶ Leger Des Heils in België – BW
 - ▶ L'Ilot (SACADO)
 - ▶ Lhiving
 - ▶ OCMW Sint-Gillis
- ▶ De ministers voor Bijstand aan personen van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de minister bevoegd voor Gezin en Sociale Actie van de Franse Gemeenschapscommissie die het Steunpunt thuislozenzorg Brussel sinds haar oprichting ondersteunen, en de centrale registratie als een essentiële taak beschouwen.

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1. Diensten die instaan voor begeleid wonen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	6
1.1. De werkvorm “begeleid wonen”	6
1.2. Het wettelijk kader voor de diensten die instaan voor begeleid wonen	7
1.2.1. De diensten die instaan voor begeleiding aan huis (GGC)	7
1.2.2. Het CAW Brussel (Vlaamse Gemeenschap)	8
1.3. Een overzicht van de diensten die instaan voor begeleid wonen	9
2. Methode	10
2.1. Registratiedata	10
2.2. Werkgroep	12
3. Algemene resultaten	13
3.1. Algemene voorstelling van de populatie en het aantal begeleidingen	13
3.2. Sociaal-demografische kenmerken	14
3.2.1. Geslacht	14
3.2.2. Gezinssituatie	14
3.2.3. Leeftijd	15
3.3. Verzamelde gegevens bij de aanvang van de begeleiding	15
3.3.1. Nationaliteit	15
3.3.2. Regio van het laatste domicilie-adres	16
3.3.3. Financiële inkomsten	16
4. Resultaten uit het We-dossier	17
4.1. Sociaal-demografische kenmerken	17
4.1.1. Geslacht	17
4.1.2. Gezinssituatie	17
4.1.3. Leeftijd	18
4.2. Verzamelde gegevens bij aanvang van de begeleiding	18
4.2.1. Nationaliteit	18
4.2.2. Regio van het laatste domicilie-adres	19
4.2.3. Financiële inkomsten	19
5. Resultaten uit Brureg	20
5.1. Sociaal-demografische kenmerken	20
5.1.1. Geslacht	20
5.1.2. Burgerlijke staat en gezinssituatie	20
5.1.3. Leeftijd	22
5.2. Begeleidingsduur	23
5.2.1. Begeleidingsduur	23
5.2.2. Begeleidingsduur volgens geslacht	23

5.3. Verzamelde gegevens bij de aanvang van de begeleiding	24
5.3.1. <i>Herkomst van de doorverwijzing</i>	24
5.3.2. <i>Reden van de hulpvraag volgens de gebruiker</i>	24
5.3.3. <i>Problematieken: problemen met de geestelijke gezondheid, verslaving, een mentale of fysieke handicap, mensenhandel en schulden</i>	25
5.3.4. <i>Type huisvesting voor de opvang</i>	26
5.3.5. <i>Regio van het laatste domicilie-adres</i>	27
5.3.6. <i>Type huisvesting</i>	28
5.3.7. <i>Samenwonen?</i>	28
5.3.8. <i>Het aantal kinderen</i>	28
5.3.9. <i>Financiële inkomsten</i>	29
5.3.10. <i>Opleidingsniveau</i>	31
5.3.11. <i>Nationaliteit</i>	31
5.3.12. <i>Verblijfsstatuut</i>	32
5.3.13. <i>Analfabetisme en kennis van een landstaal</i>	33
5.3.14. <i>Banden met andere sociale diensten</i>	33
5.4. Verzamelde gegevens bij het verlaten van de opvang	34
5.4.1. <i>Reden van de stopzetting van de begeleiding</i>	34
5.4.2. <i>Financiële inkomsten bij onthaal én na de begeleiding</i>	34
Conclusie	37
Vooruitzichten: een globaal beeld van dak- en thuisloosheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest	39
Referentielijst	41
Afkortingenlijst	42
Lijst met tabellen en figuren	43
Bijlage: Ethos-typologie	44

Inleiding

In dit rapport schetsen wij voor het eerst de hulpverlenings- en profielkenmerken van personen die in 2014 werden begeleid door de diensten die instaan voor begeleid wonen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Met “diensten die instaan voor begeleid wonen” verwijzen wij naar “de diensten die instaan voor begeleiding aan huis” die door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC) worden erkend, en naar het Centrum algemeen welzijnswerk Brussel dat door de Vlaamse Gemeenschap wordt erkend.

De cijfers waarop dit rapport is gebaseerd, komen uit:

1. “Brureg”, een registratiesysteem dat wordt gehanteerd door de “diensten die instaan voor begeleiding aan huis”.
2. Het “We-dossier”, een hulpverleningsdossier van CAW Brussel.

Aangezien het de eerste keer is dat deze cijfers aan elkaar worden gekoppeld en integraal worden geanalyseerd, bekomen wij voor het eerst een globaal beeld van de hulpverlenings- en profielkenmerken van personen die beroep doen op diensten die instaan voor begeleid wonen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In dit kader heeft la Strada, het Steunpunt thuislozenzorg Brussel, nauw samengewerkt met verschillende diensten die instaan voor begeleid wonen en de federaties.

De algemene doelstelling van de centrale gegevensregistratie is het verbeteren van de dienstverlening voor dak- en thuislozen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Meer specifiek willen wij het volgende realiseren:

1. Het profiel van de gebruikers van de diensten die instaan voor begeleid wonen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest objectiveren;
2. Zicht hebben op de kenmerken van de gebruikers bij aanvang, tijdens en bij het stopzetten van de begeleiding;
3. Bepaalde specifieke aspecten uitdiepen;
4. Dat de overheid de behoeften en prioriteiten kan inschatten, om het huidige beleid te evalueren en optimaliseren.

Dit rapport maakt dan ook deel uit van de observatoriumfunctie van la Strada, namelijk *‘het verzamelen van gegevens en adviezen binnen een gediversifieerde sector, het analyseren van de Brusselse thuislozenzorg, en het formuleren van beleidsaanbevelingen op basis van de verworven expertise en in overleg met de actoren op het terrein’*.

1. Diensten die instaan voor begeleid wonen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

In Brussel worden de diensten die instaan voor begeleid wonen erkend en gesubsidieerd door de GGC (“de diensten die instaan voor begeleiding aan huis”) en de Vlaamse Gemeenschap (“CAW Brussel”).

In de eerste paragraaf bespreken wij de algemene kenmerken van de werkvorm “begeleid wonen”. Vervolgens staan wij stil bij het wettelijk kader voor de diensten die instaan voor begeleid wonen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In de derde paragraaf geven wij een overzicht van de diensten die in de registratiecijfers vervat zitten.

1.1. De werkvorm “begeleid wonen”

FEANTSA (European Federation of National Organisations working with the Homeless) stelt dat de oplossing voor dak- en thuisloosheid niet enkel huisvesting betreft, maar evenzeer begeleiding (Edgar, Dehorty & Mina-Coull, 2000). Beide aspecten zijn immers noodzakelijk om uit de dakloosheid te geraken, en om het eigen leven en de eigen woonst op een zelfstandige manier te beheren. Deze vaststelling benadrukt het belang van de werkvorm “begeleid wonen” (BW) als deel van de oplossing voor dak- en thuisloosheid.

Demaerschalk en Hermans (2010) definiëren de module BW als volgt: *‘De cliënt huurt een woonst (kamer/studio/individuele woning) van OCMW of CAW en krijgt hierbij begeleiding gericht op het verwerven van de competenties om zelfstandig te wonen. [...] De begeleiding is integraal en heeft als doel de zelfredzaamheid te optimaliseren en de competenties te vergroten om zelfstandig te wonen. Er wordt gewerkt aan meerdere levensdomeinen tegelijkertijd en bovendien aan de samenhang tussen die problemen. De ondersteuning beoogt preventie van herval en/of heropnames in een residentiële voorziening’* (Demaerschalk & Hermans, 2010, pp. 84-85).¹ CAW Brussel geeft hierbij aan dat de beperking tot het huren van een woning van een OCMW of CAW in de praktijk wordt “opengetrokken”, zodat niemand bij voorbaat wordt uitgesloten van hulpverlening.

De werkvorm BW vertrekt vanuit een multidisciplinaire, holistische benadering omdat dit het best zou aansluiten bij de multi-problematiek van thuislozen. Dit laatste vereist dat men tijdens de begeleiding op verschillende levensdomeinen tegelijk inzet: op psychosociaal, administratief en budgettair vlak. Het doel van de werkvorm BW is om de praktische zelfredzaamheid en mentale weerbaarheid van de gebruikers te bevorderen. Men ondersteunt die laatsten dan ook niet enkel bij het vinden van een woning, maar men poogt evenzeer een toekomstproject te ontwikkelen en meer eigenwaarde te creëren (Geurts, 2013).

1. Volgens Demaerschalk en Hermans (2010) is de module “ambulante woonbegeleiding” gelijkaardig aan de module BW. Het grote verschil tussen beide is dat de gebruiker bij ambulante woonbegeleiding geen woning huurt van het OCMW of CAW, maar wel van een privé of sociale verhuurder, dan wel zelf eigenaar is (Demaerschalk & Hermans, 2010).

De begeleiding die op vraag van de gebruiker wordt aangeboden, bestaat uit volgende aspecten (BICO, Begeleid Wonen):

- ▶ Luisterend oor
- ▶ Leren omgaan met zware beproevingen
- ▶ Informatie verstrekken over de werking van de maatschappij
- ▶ Ondersteuning bij het zoeken naar een woning
- ▶ Ondersteuning bij het zoeken van een gepaste opleiding en/of werk
- ▶ Hulp bij administratieve verrichtingen
- ▶ Budgetbegeleiding
- ▶ Doorverwijzing naar andere gespecialiseerde diensten (in functie van de problematiek)

Ten gevolge van de grote verschillen qua autonomie, afhankelijkheid en stabiliteit (Geurts, 2013) kan de begeleidingsduur en de intensiteit van de begeleidingen sterk verschillen tussen gebruikers (Demaerschalk & Hermans, 2010). Bovendien zullen sommige personen nooit autonoom kunnen leven: voor hen is het belangrijk om geen tijdslimiet aan deze werkvorm te koppelen omdat dit het preventieve karakter ervan zou aantasten (BICO, Begeleid Wonen).

1.2. Het wettelijk kader voor de diensten die instaan voor begeleid wonen

In deze paragraaf bespreken wij het wettelijk kader voor de diensten die instaan voor begeleid wonen:

1. “De diensten die instaan voor begeleiding aan huis” (GGC)
2. CAW Brussel (Vlaamse Gemeenschap).

1.2.1. De diensten die instaan voor begeleiding aan huis (GGC)

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn de meeste diensten die instaan voor begeleid wonen voor thuislozen erkend door de GGC. Op 9 december 2004 heeft het Verenigd College het besluit betreffende de erkenning en de subsidiëeringswijze van de “centra en diensten voor volwassenen in moeilijkheden” bekrachtigd. Hiermee werden de diensten die instaan voor begeleiding aan huis structureel erkend en gesubsidieerd, waar dit voorheen uit project-subsidies bestond (BICO, Begeleid Wonen).

De zogenaamde “centra en diensten voor volwassenen in moeilijkheden” staan in voor *‘psychosociale, budgettaire of administratieve begeleiding aan huis van alleenstaanden, koppels of gezinnen die het wensen en die behoefte hebben aan begeleiding om zelfstandig te kunnen wonen tot ze de nodige zelfredzaamheid weer kunnen opbrengen’* (GGC, 7 november 2002, Art. 3).

Deze diensten hebben volgende taken (GGC, 9 december 2004, Art. 69):

1. *Een psychologische, sociale, budgettaire of administratieve begeleiding bieden aan alleenstaanden, koppels en gezinnen die behoefte hebben aan een dergelijke begeleiding om zelfstandig te kunnen blijven wonen;*
2. *Aan ten minste tien volwassenen een begeleidingsdienst aanbieden;*
3. *Deze begeleiding aanbieden aan personen die de straat of één van de diensten bedoeld in artikel 3, 3°, a) tot c) van de ordonnantie verlaten hebben, alsook eventueel aan personen die dankzij een preventieve begeleiding geen beroep zullen moeten doen op één van deze diensten.*

De begeleidingen die de diensten aanbieden zijn gratis en worden onderverdeeld in intensieve en onderhoudsbegeleidingen. Intensieve begeleidingen bestaan uit minimaal één gesprek per week, en hebben als doel om de terugkeer naar een instelling of het verlies van de zelfstandige woning te voorkomen. Onderhoudsbegeleidingen betreffen minimaal één gesprek per maand, en hebben als doel om de verworvenheden en stabiliteit van de gebruiker te handhaven. Ze mogen niet meer dan de helft van de totale begeleidingen uitmaken, en minstens de helft van de gesprekken moet bij de gebruikers thuis plaatsvinden (GGC, 9 december 2004, Art. 70-71).²

Elke gebruiker moet over een zelfstandige woonst beschikken waarvan hij/zij geen eigenaar is.³ Het beschikken over een eigen woonst moet toelaten om te kunnen wonen in comfort, veiligheid en respect voor privacy (GGC, 9 december 2004, Art. 72). Voorts sluit de begeleidende dienst met elke gebruiker een schriftelijk contract af waarin de aard, begeleidingsvoorwaarden, wederzijdse rechten en verplichtingen van de dienst en van de gebruikers beschreven zijn. Dit contract mag niet verbonden zijn aan het huurcontract (GGC, 9 december 2004, Art. 74), waardoor men zich ervan vergewist dat wonen en hulpverlening (in principe) gescheiden zijn (BICO, Begeleid Wonen).

1.2.2. CAW Brussel (Vlaamse Gemeenschap)

De Vlaamse Gemeenschap subsidieert het hulpverleningsaanbod van het Centrum algemeen welzijnswerk Brussel. Onder algemeen welzijnswerk verstaat men *‘de psychosociale hulp- en dienstverlening die ter beschikking staat van alle personen van wie de welzijnskansen bedreigd of verminderd worden ten gevolge van gebeurtenissen in de persoonlijke levenssfeer, problemen ten gevolge van gebeurtenissen in een context van criminaliteit of problemen van meervoudige kwetsbaarheid ten gevolge van een proces van sociale uitsluiting’* (Decreet betreffende het algemeen welzijnswerk, 8 mei 2009).

In dit kader hebben de Centra algemeen welzijnswerk als opdracht *‘om [...] een gediversifieerde en verantwoorde hulp- en dienstverlening te organiseren die gericht is op het detecteren, voorkomen, verminderen, signaleren en oplossen van alle factoren die de welzijnskansen van personen,*

2. Door middel van huisbezoeken krijgen maatschappelijk werkers een beter zicht op de leefomgeving van de betrokkenen waardoor men de problemen efficiënter kan aanpakken en preventief kan werken. Bovendien zorgen de diensten die instaan voor begeleiding aan huis zo voor sociaal contact waardoor men vermijdt dat mensen vereenzamen (BICO, Begeleid Wonen).
3. Dit verschilt met de definitie die Demaerschalk en Hermans (2010) geven aan de module “ambulante woonbegeleiding”, waar de gebruiker wel eigenaar van de woning mag zijn.

gezinnen of bevolkingsgroepen bedreigen of verminderen' (Decreet betreffende het algemeen welzijnswerk, 8 mei 2009, artikel 6). Elk centrum voorziet algemene preventie, onthaal, en psychosociale begeleiding (Decreet betreffende het algemeen welzijnswerk, 8 mei 2009). Dit laatste heeft als doel *'de gebruiker een beter inzicht te geven in de eigen situatie, een terugval te voorkomen, een problematische situatie of toestand draaglijk te maken, te verbeteren of op te heffen en de draagkracht, de autonomie en de zelfstandigheid van de gebruiker te vergroten'* (Besluit van de Vlaamse Regering betreffende het algemeen welzijnswerk, 21 juni 2013, artikel 6-8).

Tot slot wordt volgende sectorale doelstelling naar voor geschoven: *'Het centrum realiseert in samenwerking met welzijns- en huisvestingsactoren een gedifferentieerd ambulante, residentieel en mobiel hulpverleningsaanbod aan personen met een woonproblematiek om hen in staat te stellen zelfstandig te wonen zodat thuisloosheid wordt voorkomen en snel een nieuwe thuis wordt verworven'* (Besluit van de Vlaamse Regering betreffende het algemeen welzijnswerk, 21 juni 2013, artikel 11).

1.3. Een overzicht van de diensten die instaan voor begeleid wonen

Tabel 1 geeft weer welke diensten in onze cijfers vervat zitten, door wie ze erkend zijn, en welk registratiesysteem ze hanteren.

TABEL 1: DE DEELNEMENDE DIENSTEN DIE INSTAAN VOOR BEGELEID WONEN

Diensten die instaan voor begeleid wonen	Erkenning	Registratiesysteem
De nieuwe 150	GGC	Brureg
Een eigen dak	GGC	Brureg
Fami-Home	GGC	Brureg
L'Ilot (SACADO)	GGC	Brureg
Lhiving	GGC	Brureg
OCMW Sint-Gillis – Begeleid wonen ^a	GGC	Brureg
Leger Des Heils in België - Begeleid wonen	GGC	Brureg
Huis van Vrede	GGC	Brureg
CAW Brussel - De Schutting	Vlaamse Gemeenschap	We-dossier
CAW Brussel - Puerto	Vlaamse Gemeenschap	We-dossier
CAW Brussel - Woonbegeleiding	Vlaamse Gemeenschap	We-dossier

a. Het OCMW van Sint-Gillis heeft slechts 2 begeleidingen geregistreerd. Dit verwijst uiteraard niet naar de realiteit, maar wel naar het feit dat dit OCMW haar begeleidingen (quasi) niet heeft geregistreerd in Brureg.

Zowel Pag-Asa als OCMW Brussel – Habitat et logement Bruxelles zitten niet in onze cijfers vervat, hoewel ze beide door de GGC worden erkend. Pag-Asa gebruikt sinds 2012 het registratiesysteem 'Eldorado', samen met twee andere centra die eveneens gespecialiseerd zijn in de opvang van slachtoffers van mensenhandel.

2. Methode

2.1. Registratiedata

De cijfers die in dit rapport worden beschreven, werden uit twee registratiesystemen gedistilleerd:

1. Brureg
2. We-dossier

Ten eerste is dit rapport gebaseerd op cijfers uit Brureg, dat sinds 1 januari 2013 wordt gebruikt door diensten die instaan voor begeleid wonen die door de GGC zijn erkend.⁴ Brureg is een registratiesysteem waarin informatie wordt bijgehouden over de profiel- en hulpverleningskenmerken van de zorggebruikers, dat is gebaseerd op het gelijknamige registratiesysteem dat wordt gebruikt door verschillende onthaalhuizen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die eveneens door de GGC zijn erkend (BICO, Begeleid Wonen).

Voor dit rapport werden volgende gegevens uit Brureg gebruikt:

- ▶ De begeleidende dienst.
- ▶ De begeleidingsduur.
- ▶ Sociaal-demografische kenmerken:
 - ▶ Geslacht.
 - ▶ Burgerlijke staat en gezinssituatie.
 - ▶ Leeftijd.
- ▶ Het gewest waar de persoon het laatst was gedomicilieerd.
- ▶ De financiële inkomsten.
- ▶ Het type huisvesting voor de begeleiding.
- ▶ De nationaliteit en het verblijfsstatuut.
- ▶ De herkomst van de doorverwijzing.
- ▶ Of men contact heeft bepaalde sociale diensten.
- ▶ Het aantal opgevangen gezinnen.
- ▶ Het onderwijsniveau.
- ▶ Of men schulden heeft.
- ▶ De reden van de hulpvraag.
- ▶ Of de gebruiker:
 - ▶ Kinderen heeft.
 - ▶ Kennis heeft van één van de officiële landstalen.
 - ▶ Samen woont.
 - ▶ Medisch wordt opgevolgd.
 - ▶ Analfabeet is.
 - ▶ Een fysieke of mentale handicap heeft.
 - ▶ Mentale problemen heeft.
 - ▶ Afhankelijkheidsproblemen heeft.
 - ▶ Slachtoffer van mensenhandel is.

4. In deel 1 'Diensten die instaan voor begeleid wonen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest' werd hiervan een overzicht gegeven.

Ten tweede is dit rapport gebaseerd op cijfers uit het We-dossier van CAW Brussel. Dit is zowel een digitaal hulpverleningsdossier als een registratiesysteem dat sinds 1 januari 2014 wordt gebruikt door alle CAW in Vlaanderen en Brussel. Met het We-dossier poogt men onder meer de hulpverlening beter in beeld te brengen en *'systematisch vraaggericht te kunnen bijsturen'* (Decreet betreffende het Algemeen Welzijnswerk, 8 mei 2009, artikel 18).

In het kader van dit rapport hebben wij gebruik gemaakt van volgende variabelen uit het We-dossier⁵:

- ▶ De begeleidende dienst.
- ▶ Sociaal-demografische kenmerken:
 - ▶ Geslacht.
 - ▶ Gezinsituatie.
 - ▶ Leeftijd.
- ▶ Het gewest waar de persoon het laatst was gedomicilieerd.
- ▶ De financiële inkomsten.
- ▶ Het type huisvesting voor de begeleiding.
- ▶ De nationaliteit.

Aangezien 2014 het opstartjaar was voor dit systeem waar allerhande groeipijnen mee gepaard gaan, is de kwaliteit van bepaalde cijfers voor dit specifieke werkingsjaar niet afdoende gewaarborgd. Bijgevolg kunnen verschillende gegevens hierdoor niet worden benut. Wel geeft CAW Brussel aan er alle vertrouwen in te hebben dat zij in een volgende fase meer en kwaliteitsvollere cijfers aan la Strada zal kunnen bezorgen. Voorts komen de antwoordcategorieën van variabelen uit het We-dossier niet altijd overeen met de antwoordcategorieën van dezelfde variabelen uit Brureg. Daarom wordt in 2017 een traject opgezet om na te gaan of de variabelen uit beide systemen beter kunnen worden gestroomlijnd.

Aangezien bepaalde variabelen (uit Brureg) op dit moment niet kunnen worden gepresenteerd voor CAW Brussel, hebben wij ervoor gekozen om bij de bespreking van de resultaten vooreerst cijfers te presenteren die uit beide systemen zijn afgeleid. Vervolgens presenteren wij cijfers die enkel betrekking hebben op de diensten die instaan voor begeleid wonen van CAW Brussel, en staan we in het derde deel stil bij grafieken die enkel zijn gebaseerd op cijfers uit Brureg.

Ter herinnering: de gegevens worden anoniem verwerkt. Er wordt een unieke identificatiesleutel aangemaakt op basis van naam, voornaam en geboortedatum van de opgevangen persoon. Hoewel wij op basis van die identificatiesleutel eenzelfde persoon kunnen terugvinden in de verschillende diensten, is het niet mogelijk om de identificatiegegevens van die persoon te achterhalen. Via deze werkwijze wordt de vertrouwelijkheid verzekerd.

5. Wij kunnen geen informatie weergeven betreffende de begeleidingsduur omdat voor heel wat begeleidingen de startdatums niet verwijzen naar de reële datum waarop de begeleidingen van start zijn gegaan, maar enkel naar het moment waarop ze in het We-dossier werden geregistreerd.

2.2. Werkgroep

In 2016 werden de cijfers gepresenteerd tijdens een werkgroep waaraan hulpverleners van de deelnemende diensten die instaan voor begeleid wonen en werknemers van de federaties deelnemen. Tijdens die bijeenkomst werden de onderzoeksresultaten en de recente ontwikkelingen omtrent de gegevensregistratie besproken en geëvalueerd.

In eerste instantie worden de cijfers teruggekoppeld naar de hulpverleners om een meerwaarde te geven aan hun registratie. Hulpverleners interpreteren die gegevens vanuit hun eigen organisatie- en praktijkperspectief, waardoor zij la Strada bovendien ondersteunen bij de situering van de cijfers. Dankzij de medewerking van al die actoren worden de data gevalideerd. Voorts worden de mogelijkheden en knelpunten van Brureg (en de variabelen die hierin vervat zitten) besproken. Op die manier verzekeren wij dat dit systeem gebruiksvriendelijk is, en dat de inhoud ervan up-to-date is en voldoende aansluit bij de actuele hulpverleningspraktijk.

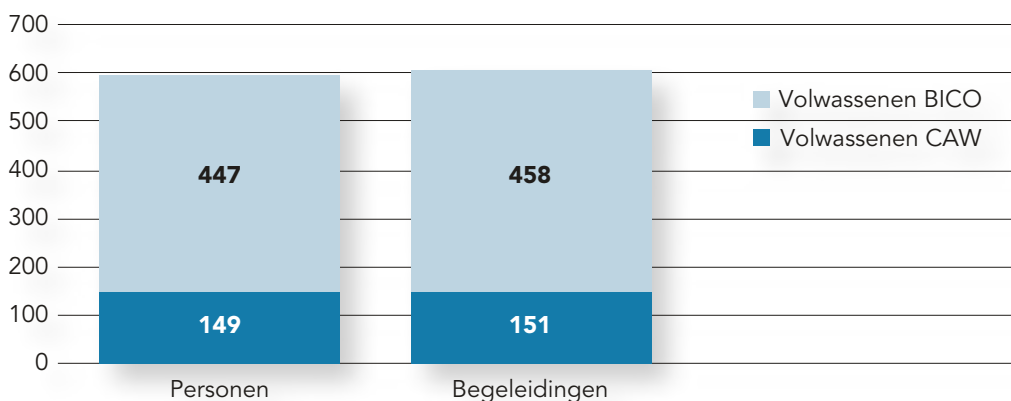
3. Algemene resultaten

In deze paragraaf schetsen wij de algemene profiel- en hulpverleningskenmerken van personen die werden bijgestaan door erkende diensten die instaan voor begeleid wonen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit betreft zowel de diensten die erkend en gesubsidieerd zijn door de GGC (“de diensten die instaan voor begeleiding aan huis”) als door de Vlaamse Gemeenschap (“CAW Brussel”). Bij de interpretatie van de grafieken is het belangrijk te vermelden dat deze cijfers een beeld geven van het gebruik van de hulpverlening, en niet van de vraag naar hulp.

3.1. Algemene voorstelling van de populatie en het aantal begeleidingen

In 2014 hebben 596 verschillende volwassenen 609 begeleidingen gekregen van de deelnemende diensten die instaan voor begeleid wonen. Verder werden 112 vergezellende kinderen geregistreerd in Brureg. Voor de diensten van CAW Brussel is deze informatie niet beschikbaar omdat deze variabele niet voldoende (accuraat) werd ingevuld in het We-dossier.

FIGUUR 1: AANTAL PERSONEN EN BEGELEIDINGEN

In wat volgt worden enkel de begeleidingen van volwassenen geanalyseerd, en niet die van de vergezellende kinderen omdat voor die laatsten veel minder informatie wordt geregistreerd. Kortom, de cijfers/grafieken die volgen betreffen enkel de 596 volwassenen en hun 609 begeleidingen.

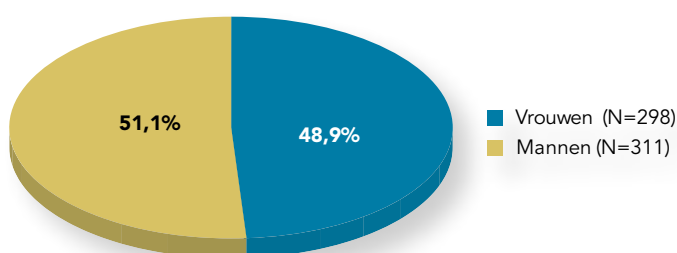

3.2. Sociaal-demografische kenmerken

3.2.1. Geslacht

In 2014 bestaat 51% van de begeleidingen uit mannen en 49% uit vrouwen.

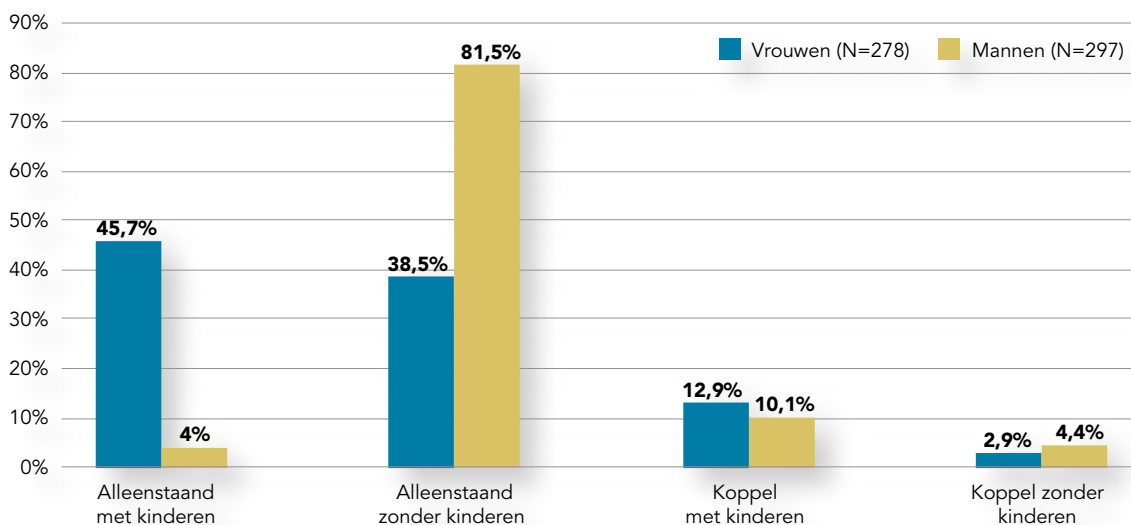
FIGUUR 2: AANTAL BEGELEIDINGEN VOLGENS GESLACHT

3.2.2. Gezinssituatie

Één van de uitdagingen van het BW zou de toename van het aantal eenoudergezinnen zijn (BICO, Begeleid Wonen). In dat kader blijkt dat bijna 85% van de gebruikers alleenstaand is (met of zonder kinderen), en 15% een koppel vormt de dag voor de begeleiding aanvangt. En terwijl het overgrote deel van de mannen op dat moment niet vergezeld wordt door kinderen (86%), is dat bij zes op tien vrouwen wel het geval (59%).⁶

FIGUUR 3: GEZINSSITUATIE VOLGENS GESLACHT

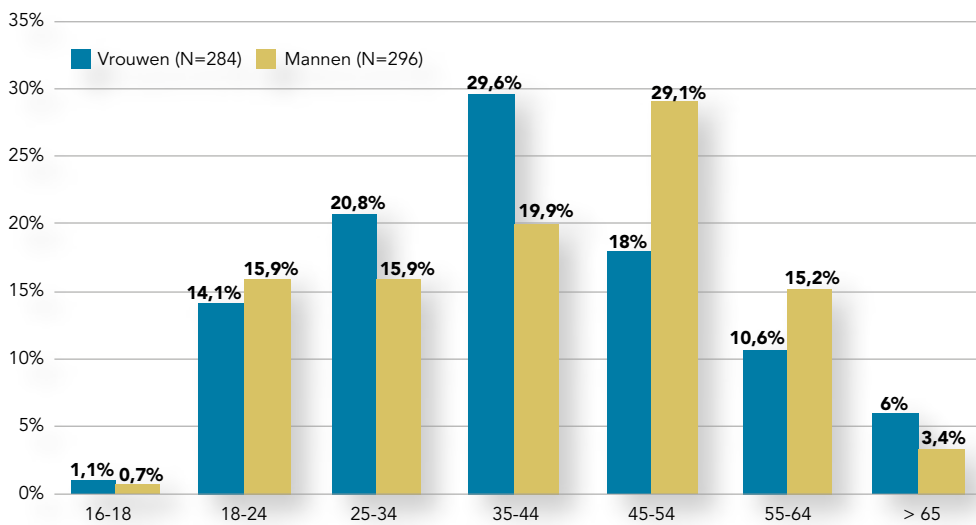

6. Wij stellen vast dat het aantal koppels niet volledig gelijk is tussen mannen en vrouwen (36-30 en 8-13), wat erop wijst dat deze gegevens niet altijd correct werden geregistreerd.

3.2.3. Leeftijd

In het algemeen zijn vrouwen die in 2014 beroep doen op diensten die instaan voor begeleid wonen iets jonger dan mannen: terwijl 66% van de vrouwen jonger is dan 45 jaar, bedraagt dat aandeel bij de mannen 52%. Dit laatste impliceert dat bijna de helft van de mannen ouder is dan 45 jaar.

FIGUUR 4: LEEFTIJD VOLGENS GESLACHT

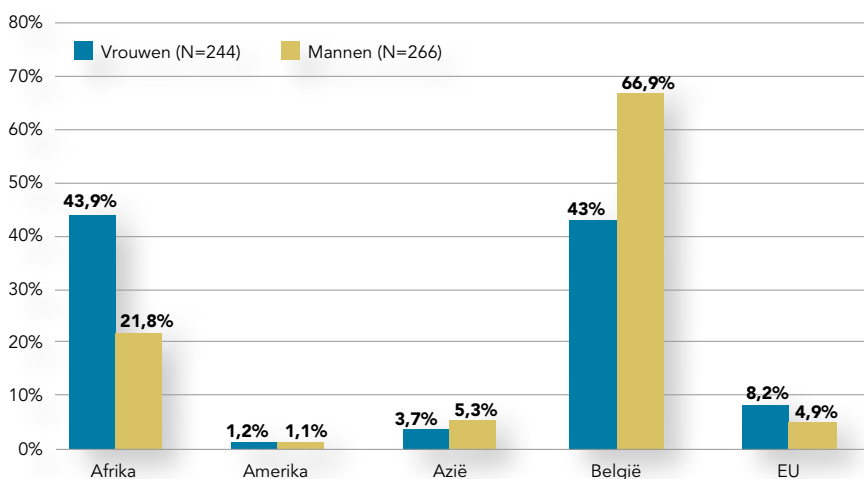

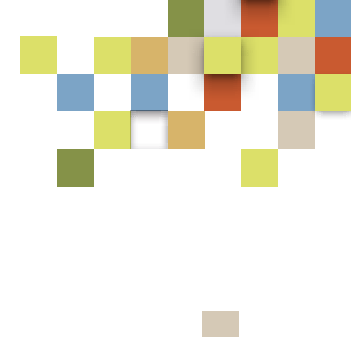
3.3. Verzamelde gegevens bij de aanvang van de begeleiding

3.3.1. Nationaliteit

Uit figuur 5 blijkt dat mannen vaker de Belgische nationaliteit hebben (67%) dan vrouwen (43%), en minder vaak nationaliteit van een Afrikaans land (respectievelijk 22% en 44%).

FIGUUR 5: NATIONALITEIT VOOR DE BEGELEIDING VOLGENS GESLACHT

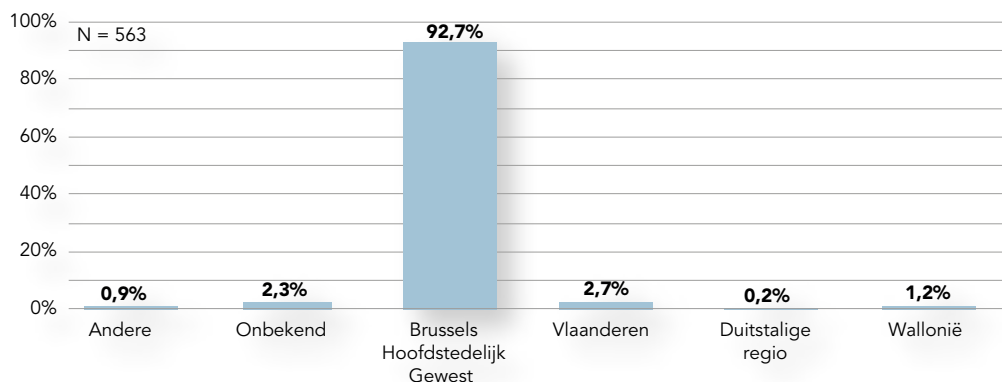

3.3.2. Regio van het laatste domicilie-adres

In 2014 woont meer dan 90% van de gebruikers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor hun begeleiding.

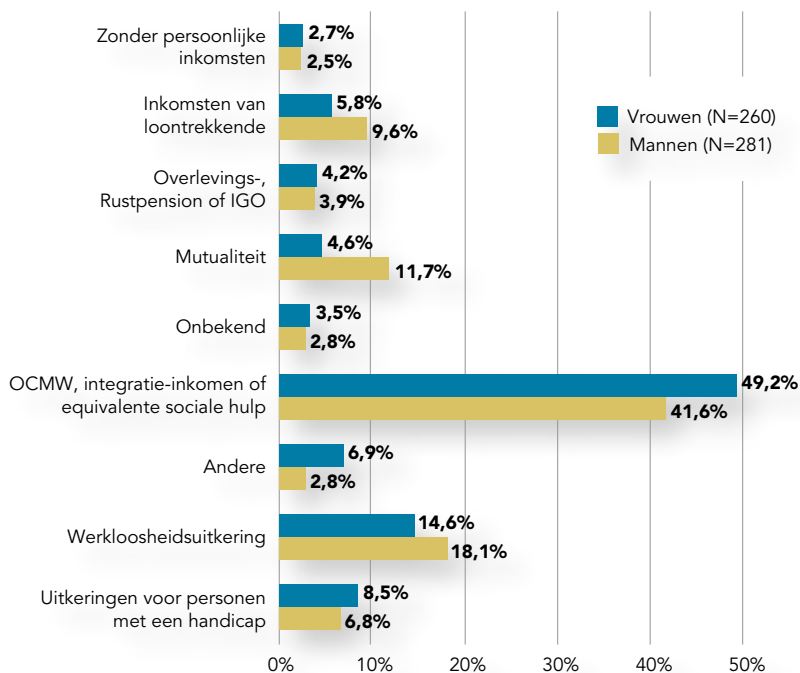
FIGUUR 6: LAATSTE DOMICILIE-ADRES

3.3.3. Financiële inkomsten

Één van de uitdagingen van het BW is de beperkte werkgelegenheid (BICO, Begeleid Wonen). In dit kader stellen wij vast dat slechts een klein deel van de gebruikers een inkomen uit arbeid heeft (8%). De financiële situatie van de gebruikers wordt vooral gekenmerkt door inkomens via het OCMW (45%), en in mindere mate werkloosheidsuitkeringen (16%). Voorts valt op dat vrouwen iets vaker een inkomen via het OCMW verwerven, terwijl mannen iets vaker een inkomen verwerven via werkloosheid, de mutualiteit of als loontrekkende.

FIGUUR 7: FINANCIËLE INKOMSTEN VOOR DE BEGELEIDING VOLGENS GESLACHT

4. Resultaten uit het We-dossier

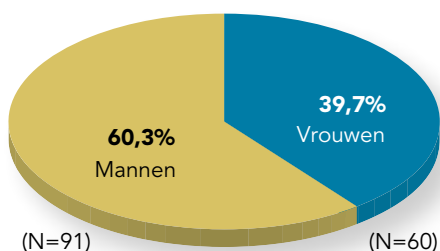
In deze paragraaf bespreken wij een aantal grafieken die enkel zijn gebaseerd op cijfers uit het We-dossier. Dit betreft bijgevolg enkel de diensten die instaan voor begeleid wonen die erkend en gesubsidieerd zijn door de Vlaamse Gemeenschap ("CAW Brussel"). In 2014 hebben 149 volwassenen 151 begeleidingen gekregen van deze diensten.

4.1. Sociaal-demografische kenmerken

4.1.1. Geslacht

In 2014 bestaat 60% van de begeleidingen bij de diensten die instaan voor begeleid wonen van CAW Brussel uit mannen en 40% uit vrouwen.

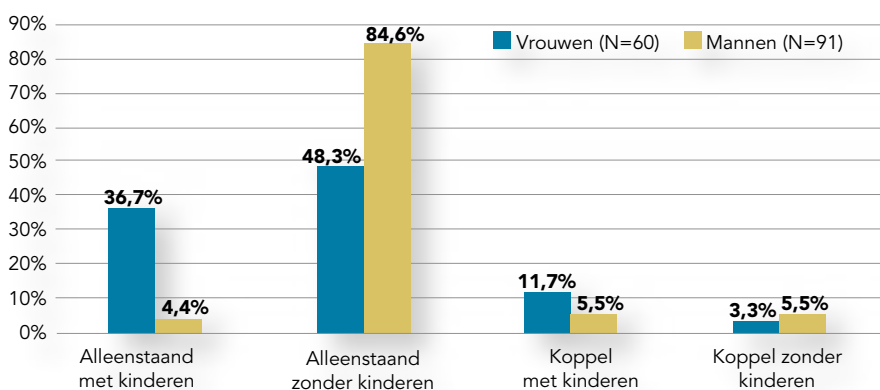
FIGUUR 8: AANTAL BEGELEIDINGEN VOLGENS GESLACHT

4.1.2. Gezinssituatie

Wij stellen vast dat zo'n 87% van de gebruikers alleenstaand is (met of zonder kinderen) en 13% een koppel vormt. En terwijl het overgrote deel van de mannen kinderloos is (90%), heeft bijna één op twee vrouwen kinderen (48%).⁷

FIGUUR 9: GEZINSSITUATIE VOLGENS GESLACHT

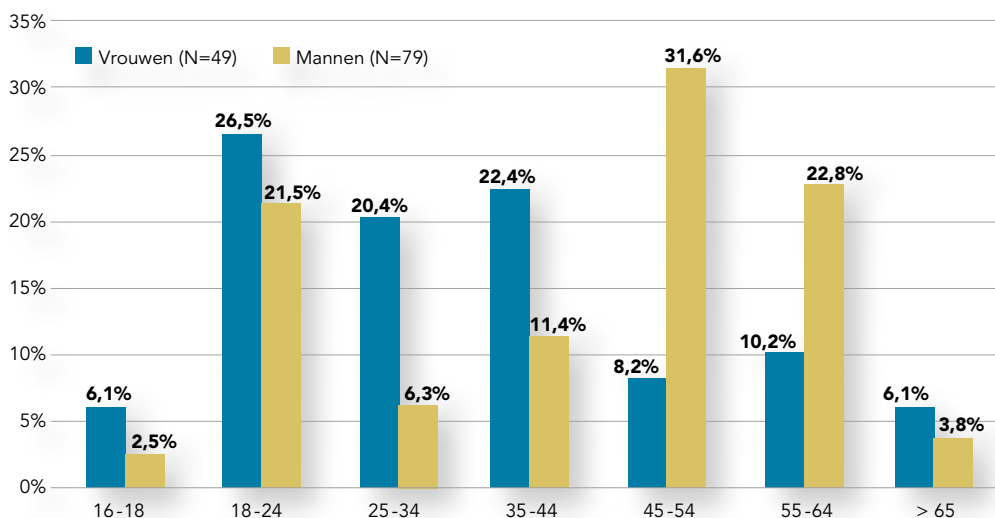
7. Wij stellen vast dat het aantal koppels niet gelijk is tussen mannen en vrouwen, wat erop wijst dat deze gegevens niet altijd correct werden geregistreerd in het We-dossier.

4.1.3. Leeftijd

In het algemeen zijn vrouwen die in 2014 beroep doen op diensten die instaan voor begeleid wonen van CAW Brussel jonger dan mannen: terwijl 75% van de vrouwen jonger is dan 45 jaar, bedraagt dat aandeel bij de mannen 42%.

FIGUUR 10: LEEFTIJD VOLGENS GESLACHT

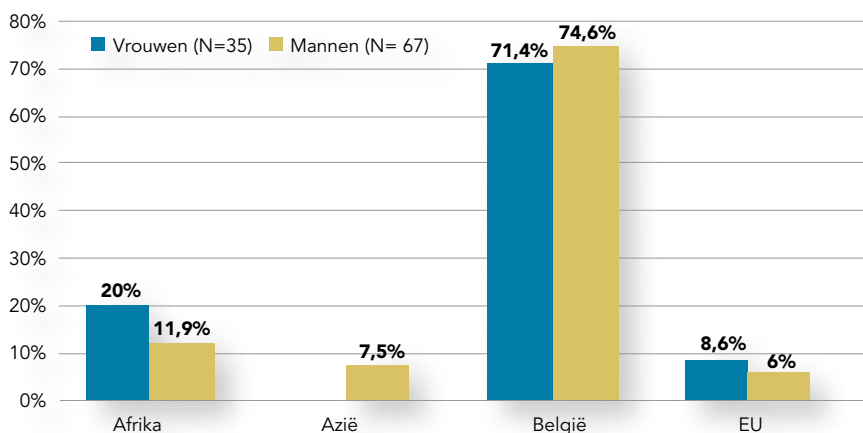

4.2. Verzamelde gegevens bij aanvang van de begeleiding

4.2.1. Nationaliteit

Uit figuur 11 blijkt dat bijna drie vierde van zowel de mannelijke als vrouwelijke gebruikers de Belgische nationaliteit heeft. Wel hebben mannen iets vaker de nationaliteit van een Aziatisch land (7,5%) en minder vaak de nationaliteit van een Afrikaans land (12%) dan vrouwen (respectievelijk 0% en 20%).

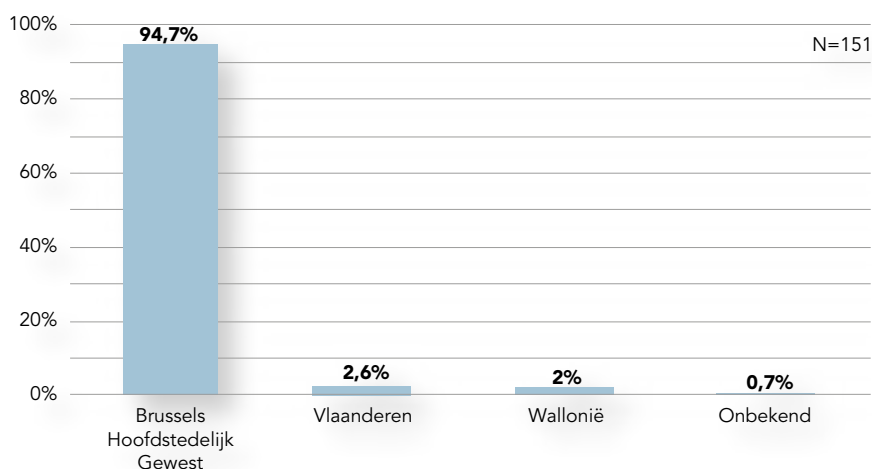
FIGUUR 11: NATIONALITEIT VOLGENS GESLACHT

4.2.2. Regio van het laatste domicilie-adres

In 2014 bevindt het laatste officiële domicilie-adres van bijna 95% van de gebruikers zich in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor hun begeleiding.

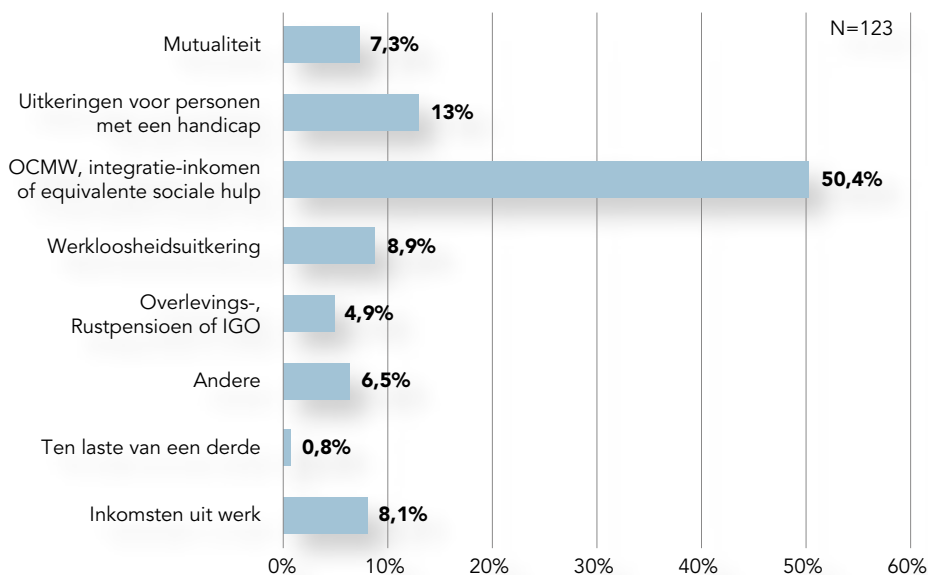
FIGUUR 12: LAATSTE OFFICIËLE DOMICILE-ADRES

4.2.3. Financiële inkomsten

Op basis van figuur 13 stellen wij vast dat 50% van de gebruikers van de diensten die instaan voor begeleid wonen van CAW Brussel een inkomen via het OCMW verwerven. Andere relevante inkomensbronnen zijn uitkeringen voor personen met een handicap (13%), werkloosheidsuitkeringen (9%) en inkomsten uit werk (8%).

FIGUUR 13: FINANCIËLE SITUATIE

5. Resultaten uit Brureg

In deze paragraaf bespreken wij een aantal grafieken die enkel zijn gebaseerd op cijfers uit Brureg. Dit betreft dus enkel de diensten die instaan voor begeleid wonen erkend en gesubsidieerd door de GGC (“de diensten die instaan voor begeleiding aan huis”).

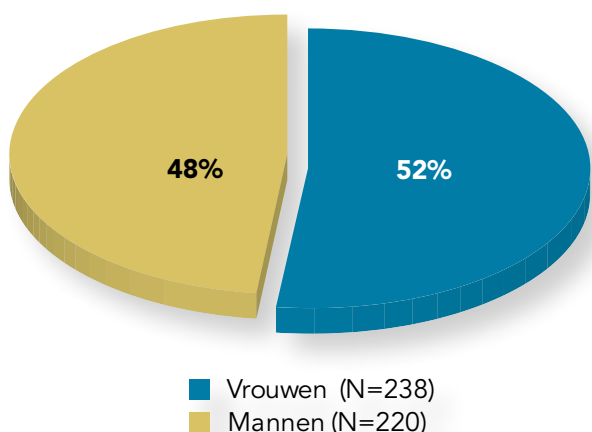
In 2014 hebben 447 verschillende volwassenen 458 begeleidingen gekregen van de deelnemende diensten die instaan voor begeleiding aan huis.

5.1. Sociaal-demografische kenmerken

5.1.1. Geslacht

In 2014 bestaat 52% van de begeleidingen uit vrouwen en 48% uit mannen.

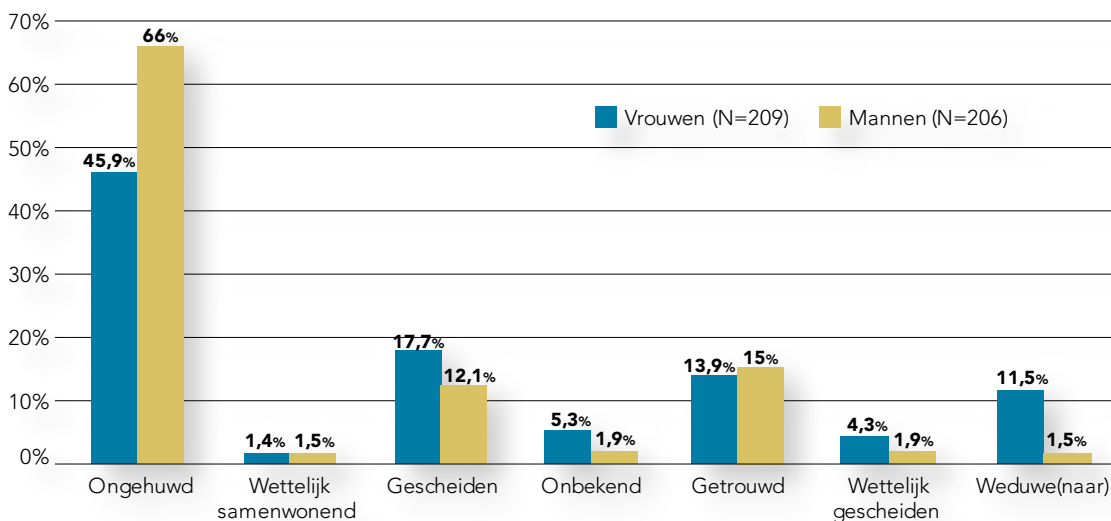
FIGUUR 14: AANTAL BEGELEIDINGEN VOLGENS GESLACHT

5.1.2. Burgerlijke staat en gezinssituatie

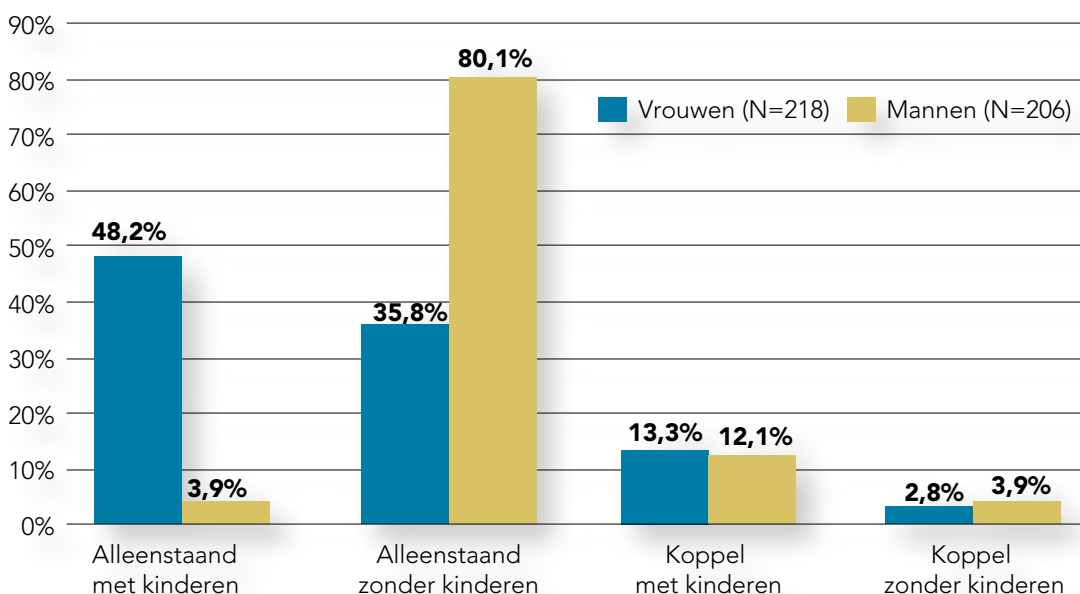
Meer dan de helft van de gebruikers is ongehuwd (56%), 14% getrouwd en 15% gescheiden. Mannen zijn beduidend vaker ongehuwd (66%) dan vrouwen (46%), en vrouwen zijn dan weer vaker weduwe (12%) dan mannen (2%).

FIGUUR 15: BURGERLIJKE STAAT VOLGENS GESLACHT

De dag voor de hulpverlening wordt aangevangen is 84% van de gebruikers alleenstaand (met of zonder kinderen), en vormt 16% een koppel. Verder blijkt dat terwijl 84% van de mannen op dat moment geen kinderen heeft, dat voor slechts 39% van de vrouwen het geval is.

FIGUUR 16: GEZINSSITUATIE VOLGENS GESLACHT

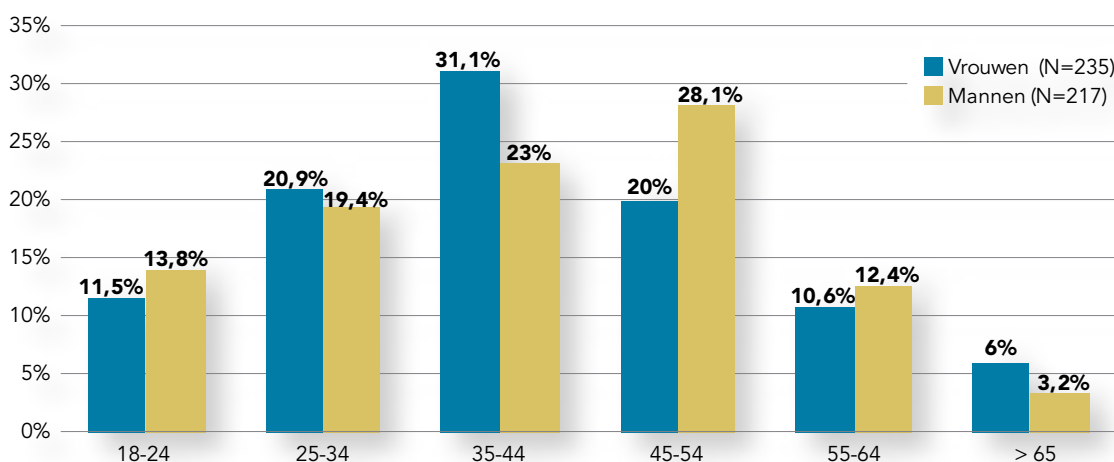

5.1.3. Leeftijd

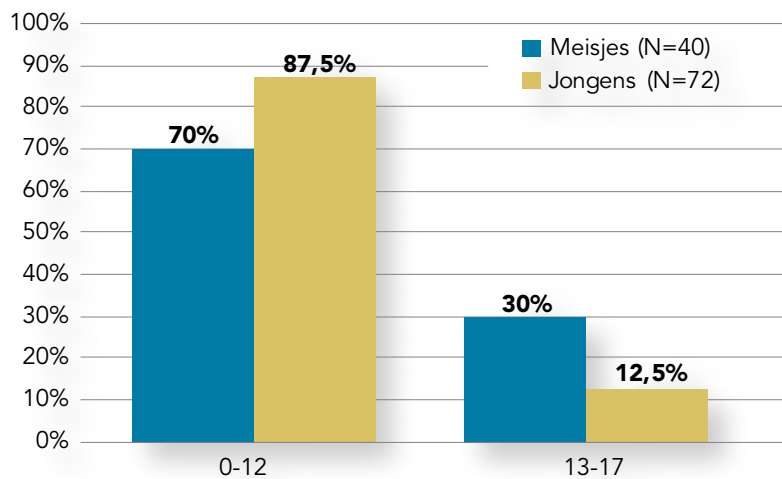
In het algemeen zijn vrouwen die in 2014 beroep doen op diensten die instaan voor begeleid wonen iets jonger dan mannen: terwijl 64% van de vrouwen jonger is dan 45 jaar, bedraagt dat aandeel bij de mannen 56%. Dit laatste impliceert dat 44% van de mannen 45 jaar of ouder is.

FIGUUR 17: LEEFTIJD VOLGENS GESLACHT

Wanneer we de 112 kinderen in ogenschouw nemen, stellen wij vast dat jongens meer vertegenwoordigd zijn in de jongere leeftijdscategorie (0-12 jaar), en meisjes meer in de oudere leeftijdscategorie (13-17).

FIGUUR 18: LEEFTIJD VAN DE VERGEZELLEDE KINDEREN VOLGENS GESLACHT

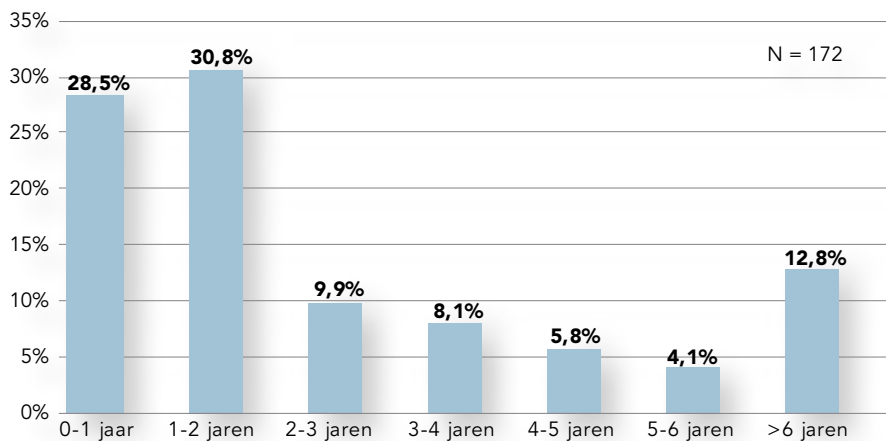

5.2. Begeleidingsduur

5.2.1. Begeleidingsduur

Figuur 19 is gebaseerd op 172 begeleidingen waarvan zowel de begin- als einddatum werden ingevuld. Wij stellen vast dat 59% van de begeleidingen minder dan twee jaren duurt, en dat een relatief groot aandeel (13%) een begeleiding heeft die langer dan zes jaren duurt. De grote verschillen qua begeleidingsduur hangen vermoedelijk samen met de verschillen tussen gebruikers wat betreft hun karakteristieken (de graad van autonomie, ...).

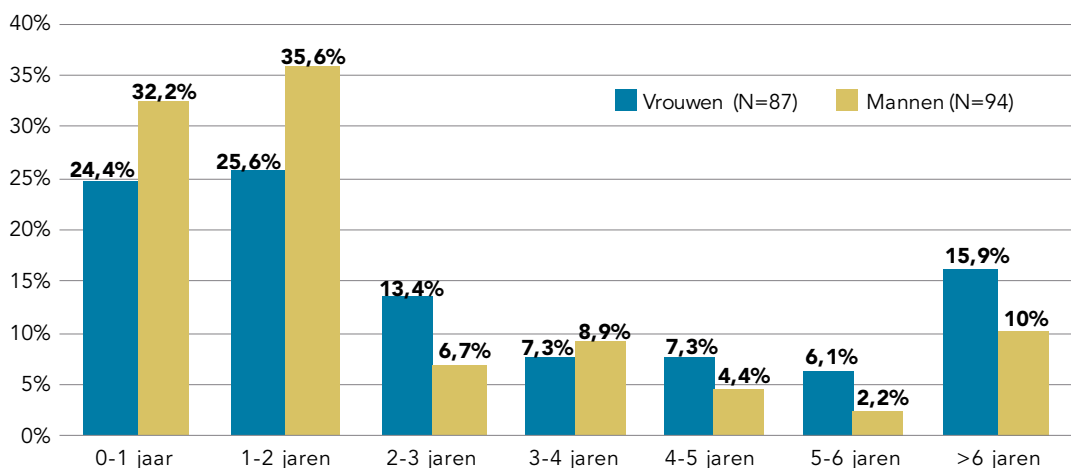
FIGUUR 19: BEGELEIDINGSDUUR

5.2.2. Begeleidingsduur volgens geslacht

In het algemeen blijkt dat de begeleidingen van mannen minder lang duren dan die van vrouwen: terwijl 68% van de mannen een begeleiding van minder dan twee jaar heeft, bedraagt dat bij de vrouwen 50%.

FIGUUR 20: BEGELEIDINGSDUUR VOLGENS GESLACHT

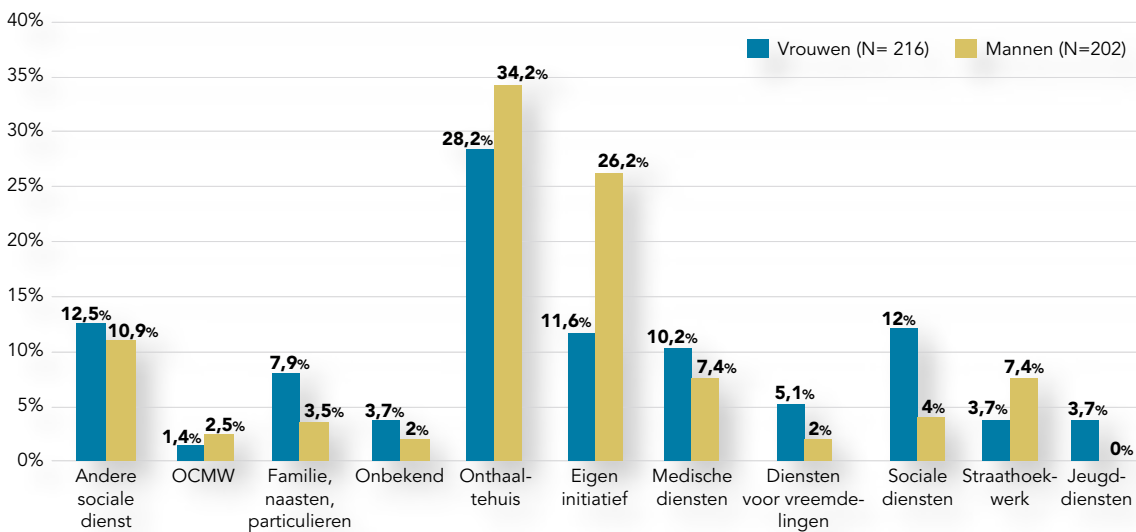

5.3. Verzamelde gegevens bij de aanvang van de begeleiding

5.3.1. Herkomst van de doorverwijzing

Historisch gezien is de werkvorm BW opgericht om de druk bij de onthaalhuizen te verlichten door voor uitstroom te zorgen (BICO, Begeleid Wonen). Op basis van de registratiegegevens stellen wij vast dat meer dan een derde van de mannen via een onthaalhuis terecht komt bij een dienst die instaat voor begeleid wonen en dat zo'n vierde van de mannen op eigen initiatief contact opneemt, waar dat bij vrouwen respectievelijk 28% en 12% bedraagt. De vaststelling dat ongeveer een derde van de gebruikers via een onthaalhuis wordt doorverwezen, wijst op een aanzienlijke uitstroom van die centra naar diensten die instaan voor begeleid wonen. Ten slotte concluderen wij dat er een gans netwerk actief is dat gebruikers toeleidt naar deze diensten.⁸

FIGUUR 21: HERKOMST VAN DE DOORVERWIJZING VOLGENS GESLACHT

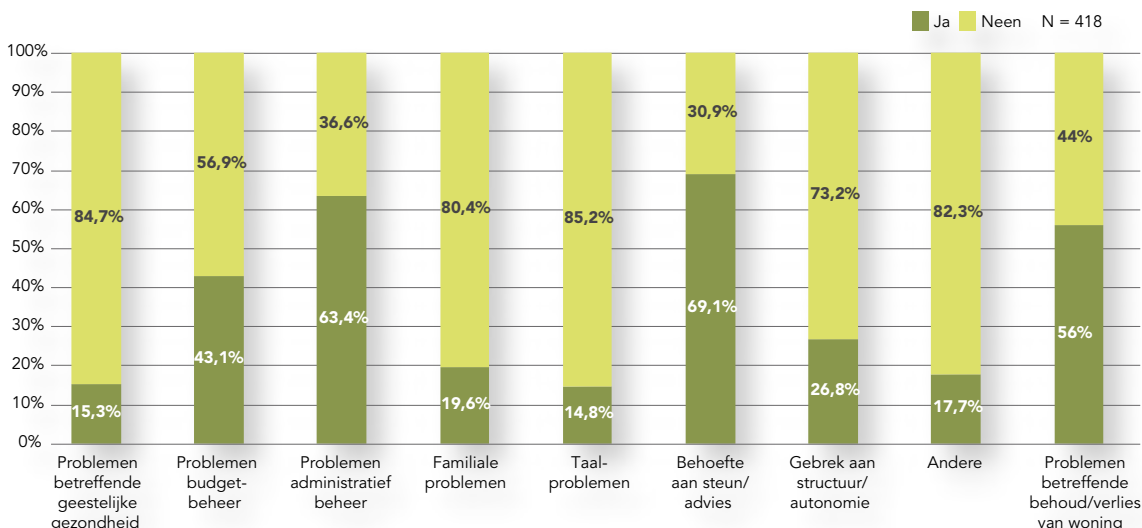

5.3.2. Reden van de hulpvraag volgens de gebruiker

Gebruikers geven verschillende redenen als verklaring voor hun hulpvraag: heel wat gebruikers hebben behoefte aan steun/advies (69%), problemen met hun administratie (63%), problemen betreffende het behoud/verlies van de woning (56%), of problemen met het beheren van hun budget (43%). Deze multi-problematiek van de gebruikers die door figuur 22 wordt weergegeven, lijkt naadloos aan te sluiten bij de officiële taken van de diensten, namelijk het aanbieden van psychologische, sociale, budgettaire of administratieve begeleiding.

8. Wij stellen wel vast dat er grote verschillen zijn tussen de diensten wat betreft het aandeel gebruikers dat door onthaalhuizen naar hen wordt doorverwezen: Bij L'Ilot (SACADO) en Een eigen dak is dit aandeel bijvoorbeeld heel wat hoger dan bij Lliving en het leger des Heils – BW.

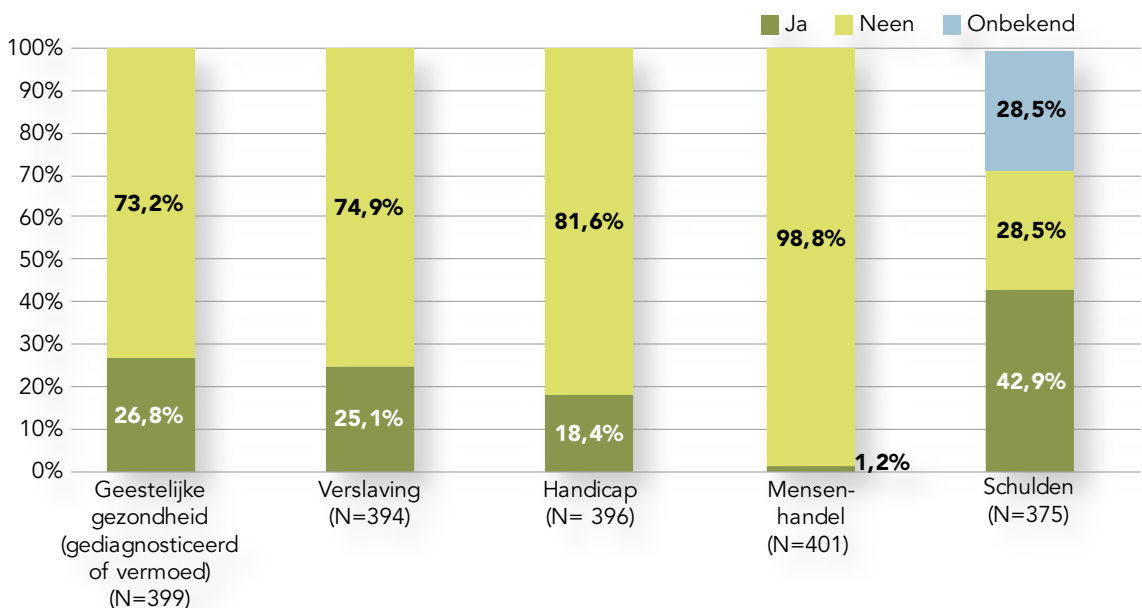
FIGUUR 22: REDEN VAN DE HULPVRAAG VOLGENS DE GEBRUIKER

5.3.3. Problematieken: problemen met de geestelijke gezondheid, verslaving, een mentale of fysieke handicap, mensenhandel en schulden

74% van de gebruikers wordt medisch opgevolgd. Verder stellen wij vast dat heel wat gebruikers (gediagnosticeerde of vermoede) problemen met hun geestelijke gezondheid hebben (27%), door een verslavingsproblematiek worden gekenmerkt (25%), of een mentale of fysieke handicap hebben (18%). Tot slot blijkt dat (minstens) 43% van de gebruikers schulden heeft.

FIGUUR 23: PROBLEMATIEKEN

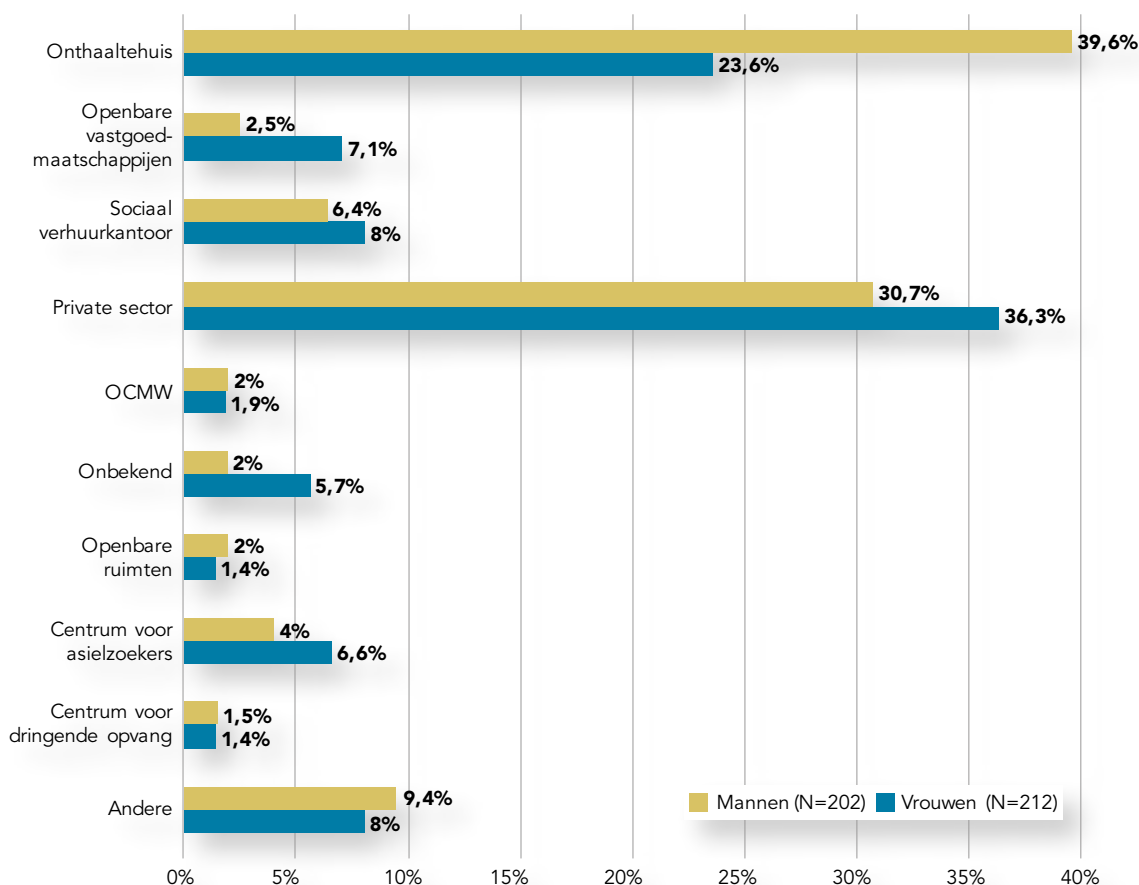

5.3.4. Type huisvesting voor de opvang

Ongeveer een derde van de gebruikers woont voor de aanvang van de begeleiding in een woning in de private sector (34%) en een ander derde verblijft in een onthaaltehuis (31%). In dit kader blijkt wel dat mannen voor de begeleiding vaker in een onthaaltehuis (40%) verblijven en minder vaak in een woning in de private sector (31%) in vergelijking met vrouwen (respectievelijk 24% en 36%).

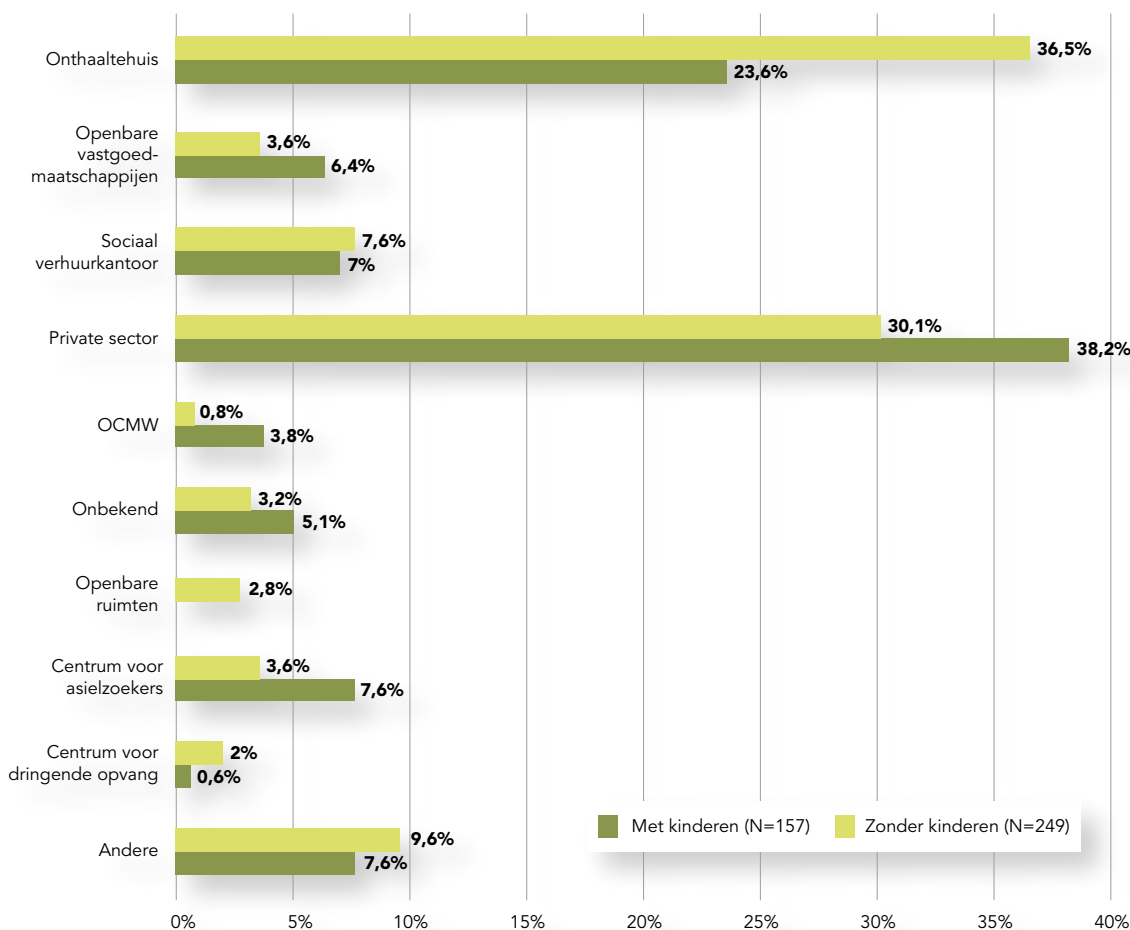
FIGUUR 24: TYPE HUISVESTING VOOR DE BEGELEIDING VOLGENS GESLACHT

Er valt tevens een verschil waar te nemen tussen gebruikers (alleenstaanden én koppels) met kinderen en zonder kinderen wat betreft het type huisvesting voor de begeleiding.⁹ Gebruikers met kinderen verbleven voor de begeleiding vaker in een woning in de private sector (38%) maar minder vaak in een onthaaltehuis (24%), in vergelijking met gebruikers zonder kinderen (respectievelijk 30% en 37%).

9. Hierbij moet men wel voor ogen houden dat dit effect kan samenhangen met het onderscheid tussen mannen en vrouwen aangezien vrouwen vaker vergezellende kinderen hebben dan mannen.

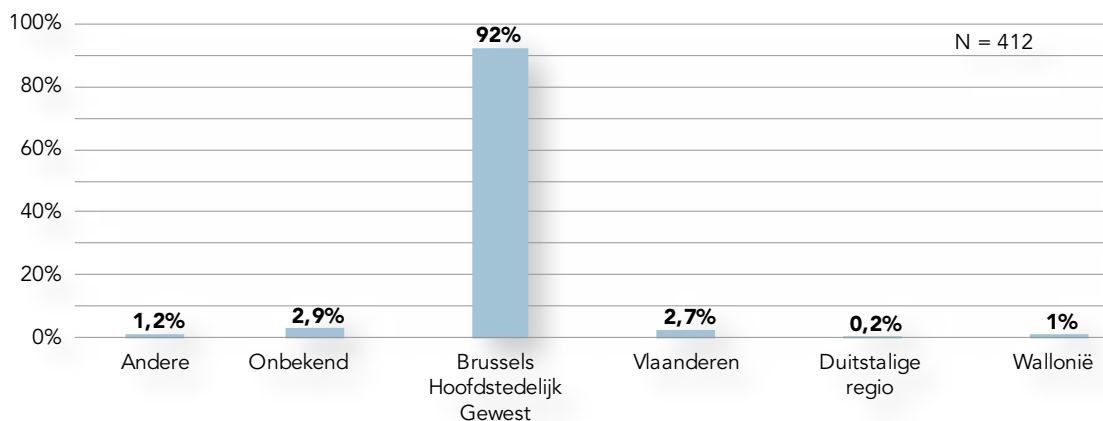
FIGUUR 25: TYPE VERBLIJF VOOR DE BEGELEIDING MET/ZONDER KINDEREN

5.3.5. Regio van het laatste domicilie-adres

In 2014 woont 92% van de gebruikers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voor hun begeleiding.

FIGUUR 26: LAATSTE DOMICILIE-ADRES

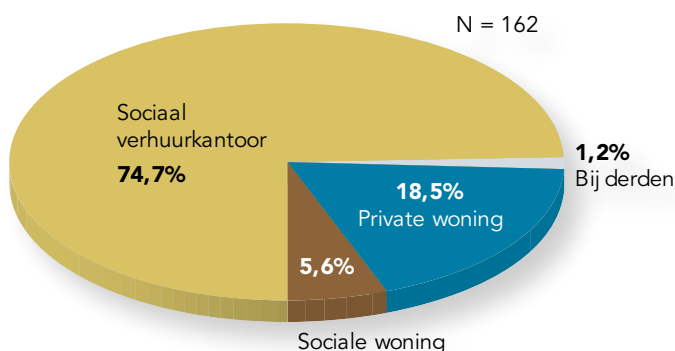

5.3.6. Type huisvesting

Figuur 27 maakt duidelijk dat drie op vier gebruikers via een sociaal verhuurkantoor wordt gehuisvest, en bijna één op vijf gebruikers in de private sector.

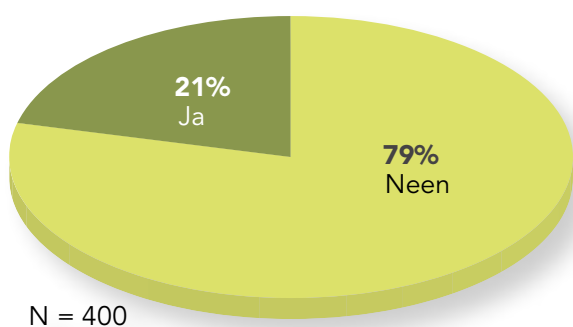
FIGUUR 27: TYPE HUISVESTING (*1)

5.3.7. Samenwonen?

Bijna vier op vijf gebruikers woont alleen.

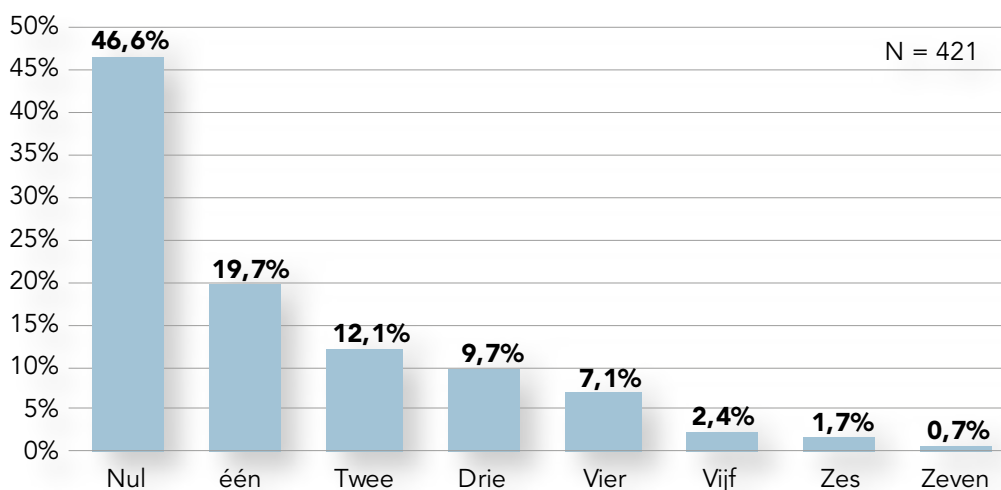
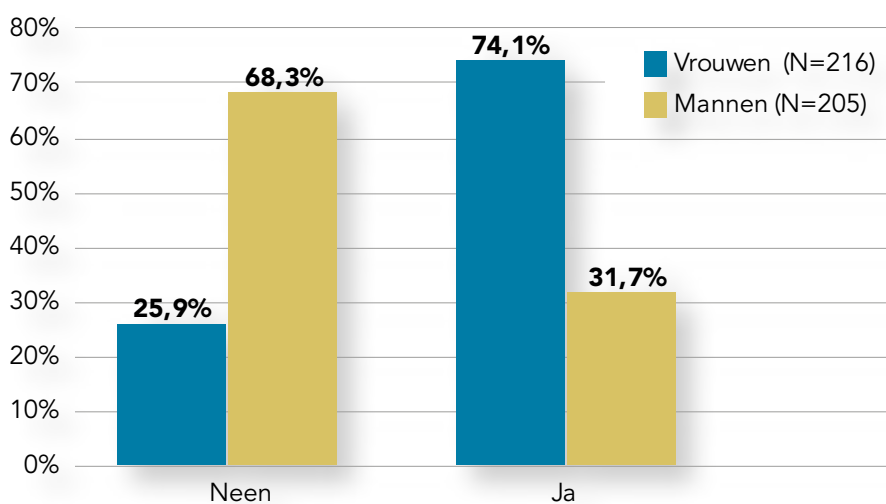
FIGUUR 28: SAMENWONEND?

5.3.8. Het aantal kinderen

Uit figuur 29 leren wij dat meer dan de helft van de gebruikers kinderen heeft. Wel verschilt dit sterk tussen mannen en vrouwen: terwijl bijna drie op vier vrouwen kinderen heeft, heeft nog geen derde van de mannen kinderen.

De cijfers van deze variabele komen niet volledig overeen met de cijfers van de variabele “gezinssituatie” (figuur 16), die verwijst naar de gezinssituatie op de dag voor de hulpverlening werd aangevraagd. Terwijl 74% van de vrouwen en 32% van de mannen kinderen heeft, bedraagt dit op de dag voor de hulpverlening werd aangevraagd respectievelijk 62% en 16%.

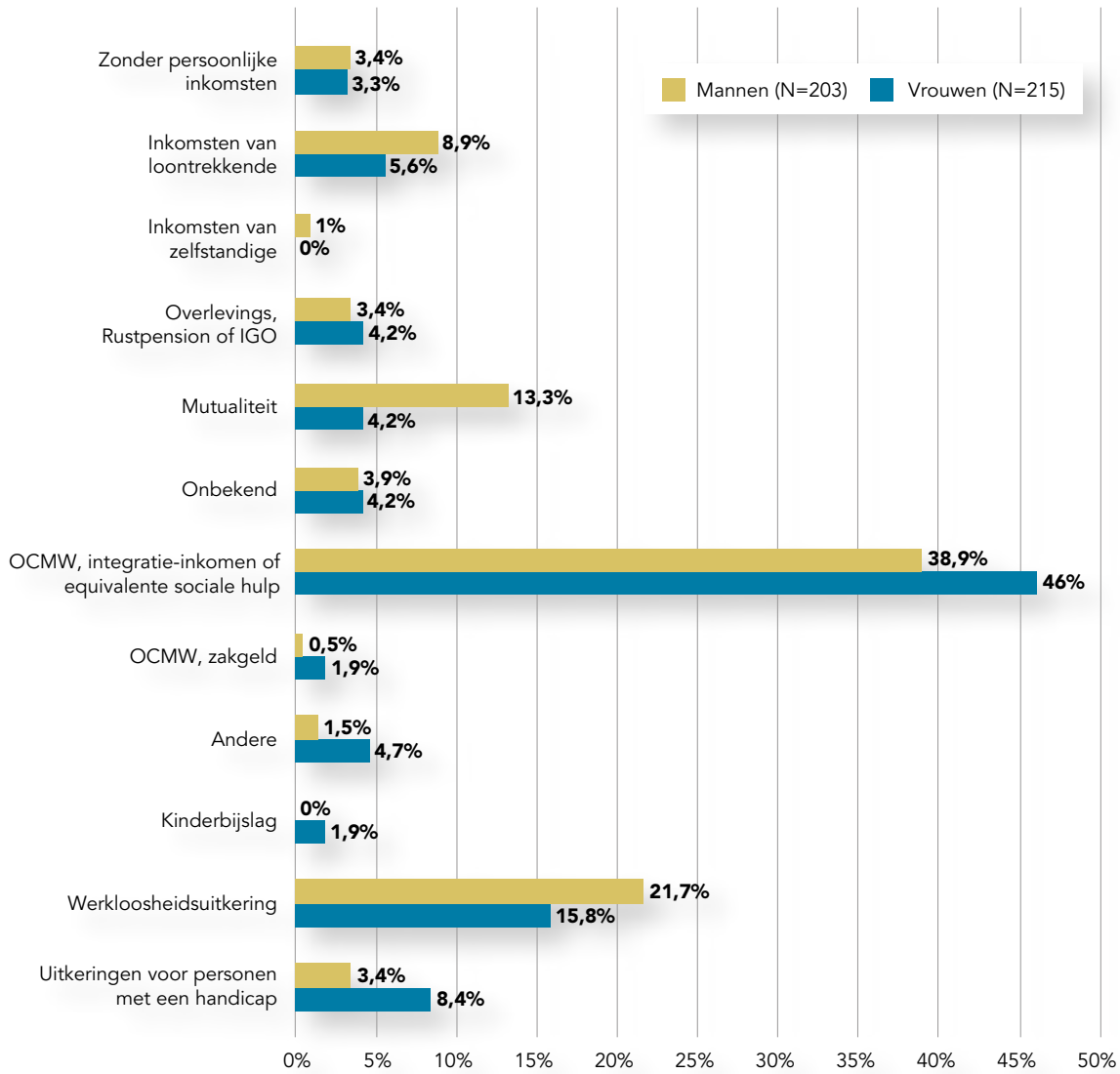
FIGUUR 29: AANTAL KINDEREN**FIGUUR 30: KINDEREN VOLGENS GESLACHT**

5.3.9. Financiële inkomsten

De financiële situatie van de gebruikers wordt vooral gekenmerkt door inkomens via het OCMW, en in mindere mate ook werkloosheidsuitkeringen. Voorts valt op dat vrouwen iets vaker een inkomen via het OCMW verwerven (46%) dan mannen (39%), terwijl mannen iets vaker een werkloosheidsuitkering krijgen (22%) dan vrouwen (16%).

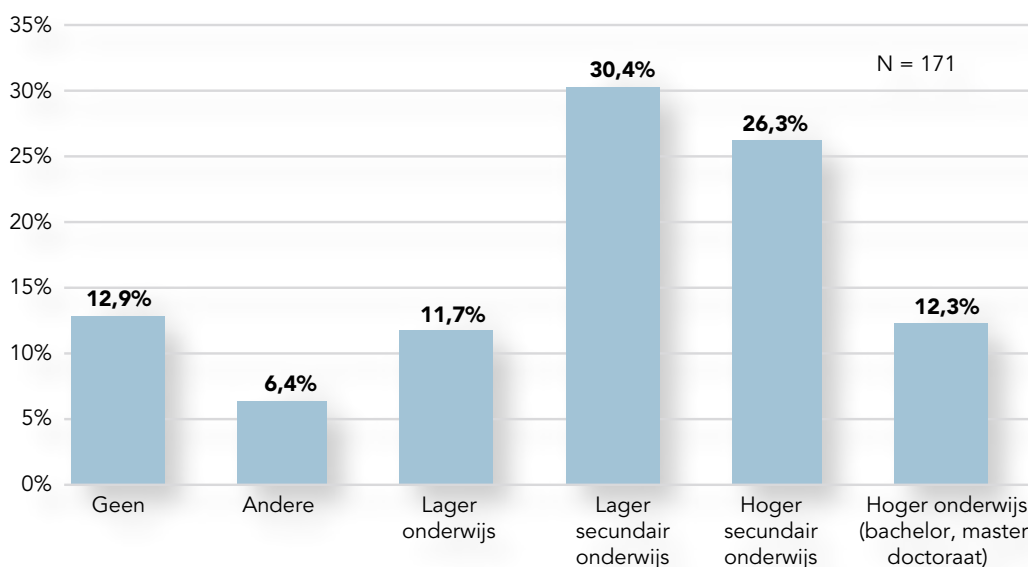
FIGUUR 31: FINANCIËLE INKOMSTEN VOOR DE BEGELEIDING VOLGENS GESLACHT

5.3.10. Opleidingsniveau

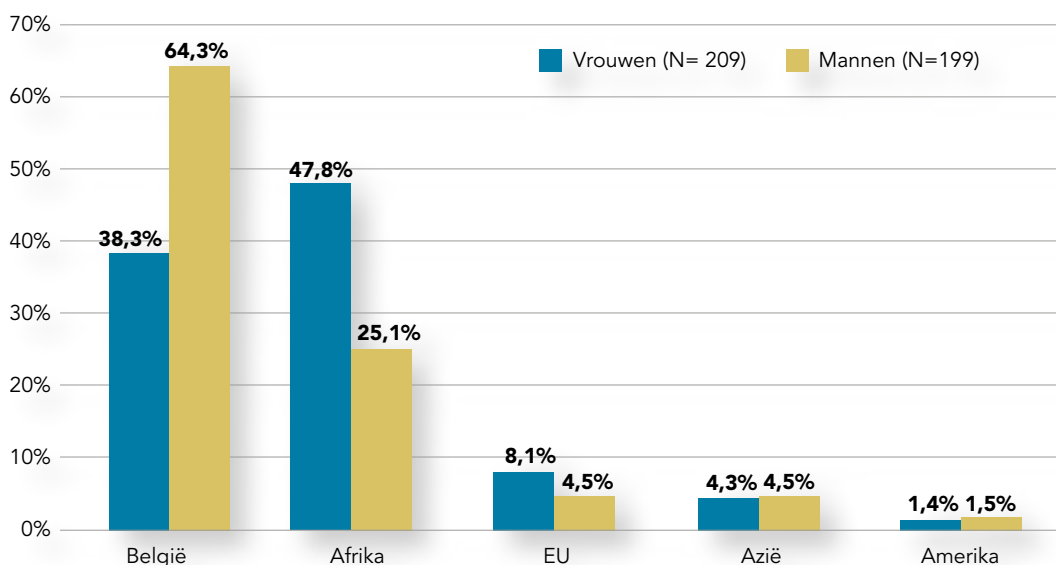
Bijna negen op tien gebruikers hebben als hoogste opleidingsniveau “secundair onderwijs” behaald.¹⁰

FIGUUR 32: OPLEIDINGSNIVEAU

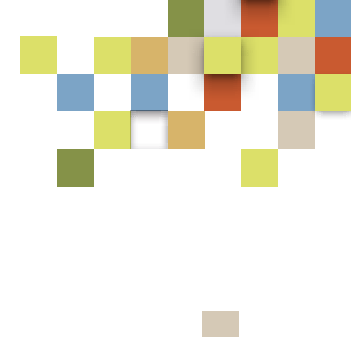

5.3.11. Nationaliteit

FIGUUR 33: NATIONALITEIT VOOR DE BEGELEIDING VOLGENS GESLACHT

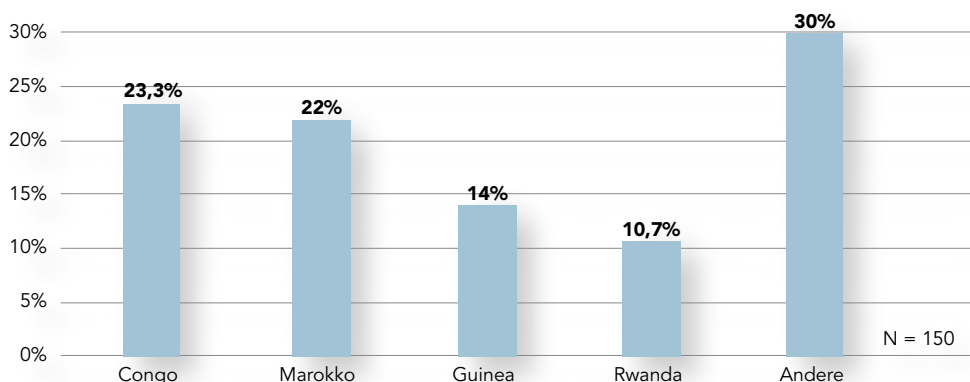

10. Wij stellen vast dat meer dan 55% van de waarden voor deze variabele niet is ingevuld, waardoor de gegevens mogelijk vertekend zijn.

Uit figuur 33 blijkt dat mannen vaker de Belgische nationaliteit hebben (64%) dan vrouwen (38%), en minder vaak de Afrikaanse nationaliteit (respectievelijk 25% en 48%).¹¹ Voorts blijkt dat het grootste deel van de gebruikers die een Afrikaanse nationaliteit hebben uit Congo komt (23%), gevolgd door Marokko (22%), Guinea (14%) en Rwanda (11%).

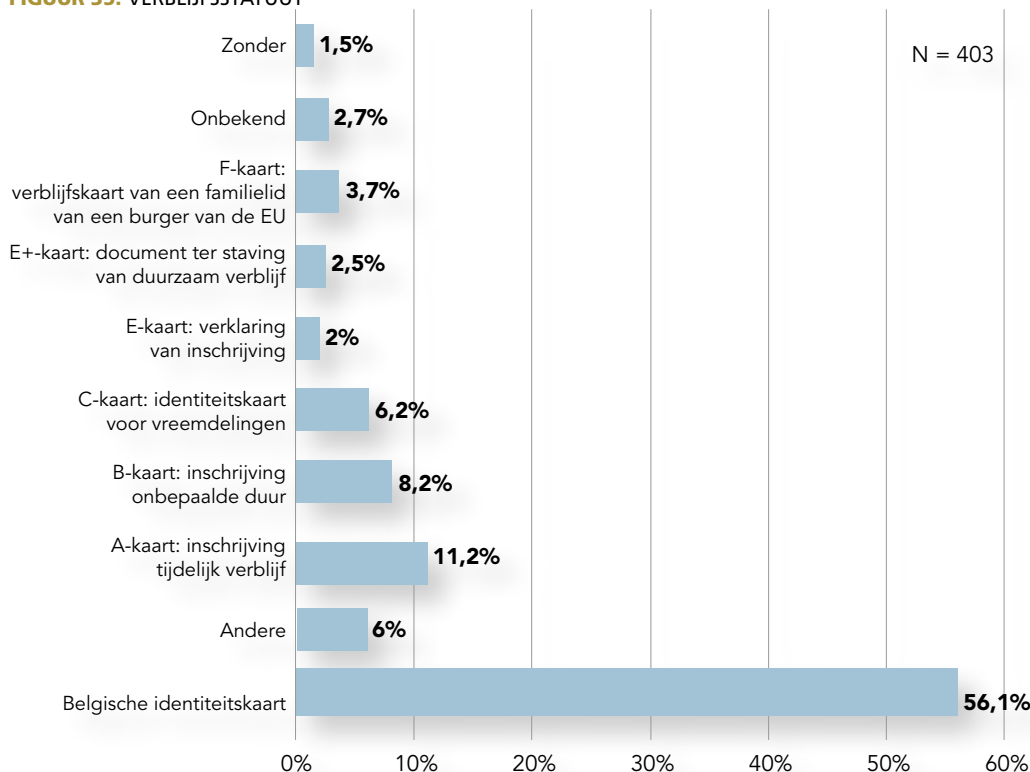
FIGUUR 34: NATIONALITEIT VAN AFRIKANEN VOOR DE BEGELEIDING

5.3.12. Verblijfsstatuut

In 2014 heeft 56% van de gebruikers een Belgische identiteitskaart.

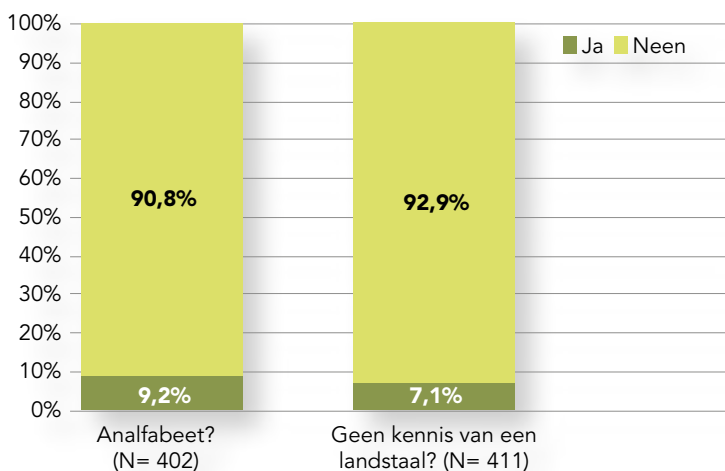
FIGUUR 35: VERBLIJFSSTATUUT

5.3.13. Analfabetisme en kennis van een landstaal

Op basis van figuur 36 stellen wij vast dat 9% van de gebruikers analfabeet is, en 7% geen enkele officiële landstaal kent.

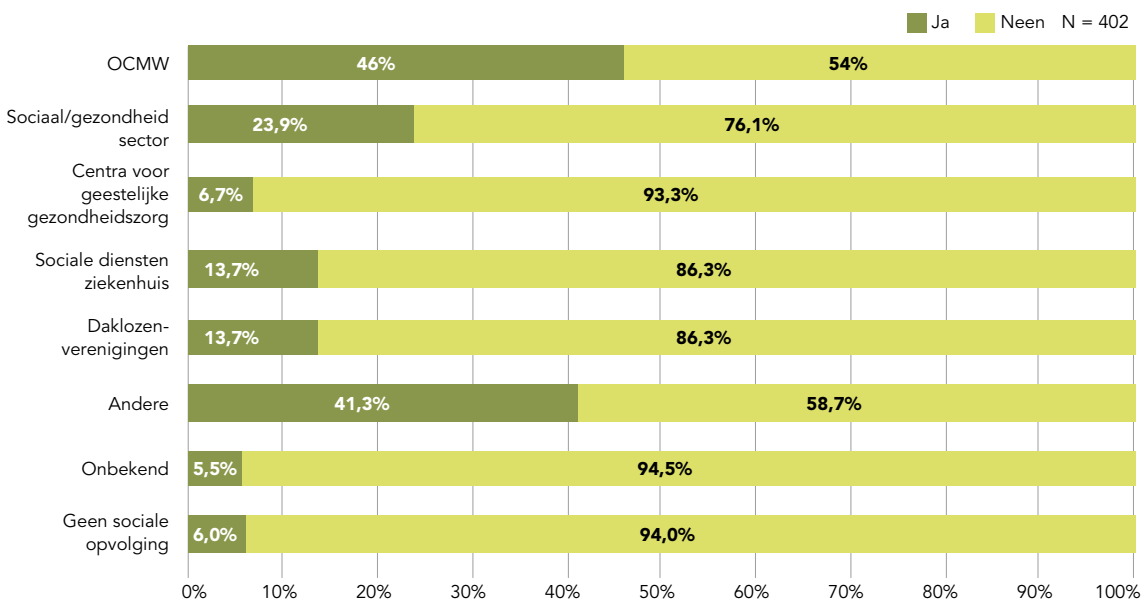
FIGUUR 36: ANALFABETISME EN KENNIS VAN EEN LANDSTAAL

5.3.14. Banden met andere sociale diensten

Verschillende gebruikers hebben banden met het OCMW (46%), de sociale/gezondheidssector (24%), sociale diensten van ziekenhuizen (14%) en dak- en thuislozensector (14%).

FIGUUR 37: LINKEN MET ANDERE SOCIALE DIENSTEN

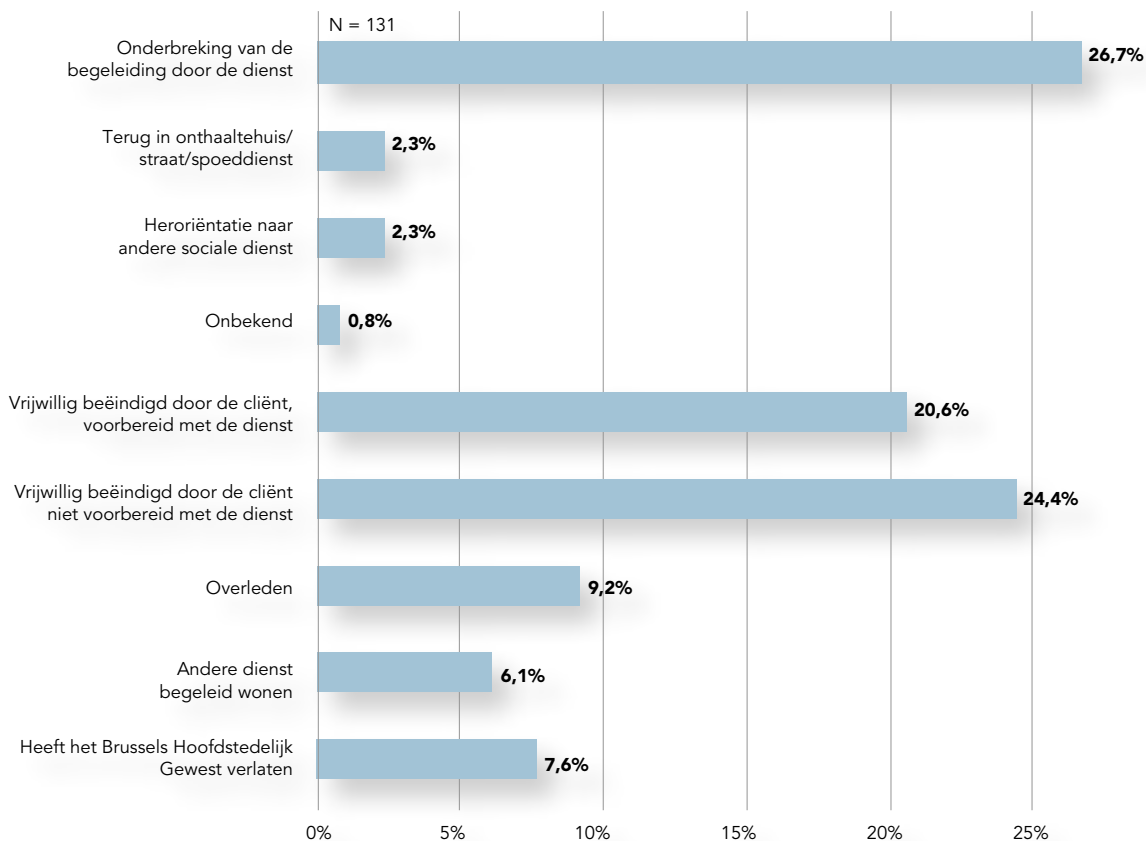
5.4. Verzamelde gegevens bij het verlaten van de opvang

De gegevens die in deze paragraaf worden gepresenteerd hebben nogal wat ontbrekende waarden waardoor deze cijfers enkel als indicatie dienen te worden beschouwd, en niet als een representatieve weerspiegeling van de werkelijkheid.

5.4.1. Reden van de stopzetting van de begeleiding

Figuur 38 maakt duidelijk dat 45% van de begeleidingen vrijwillig worden stopgezet door de gebruiker, maar ook dat in meer dan één op vier gevallen de begeleiding wordt stopgezet door de dienst zelf.

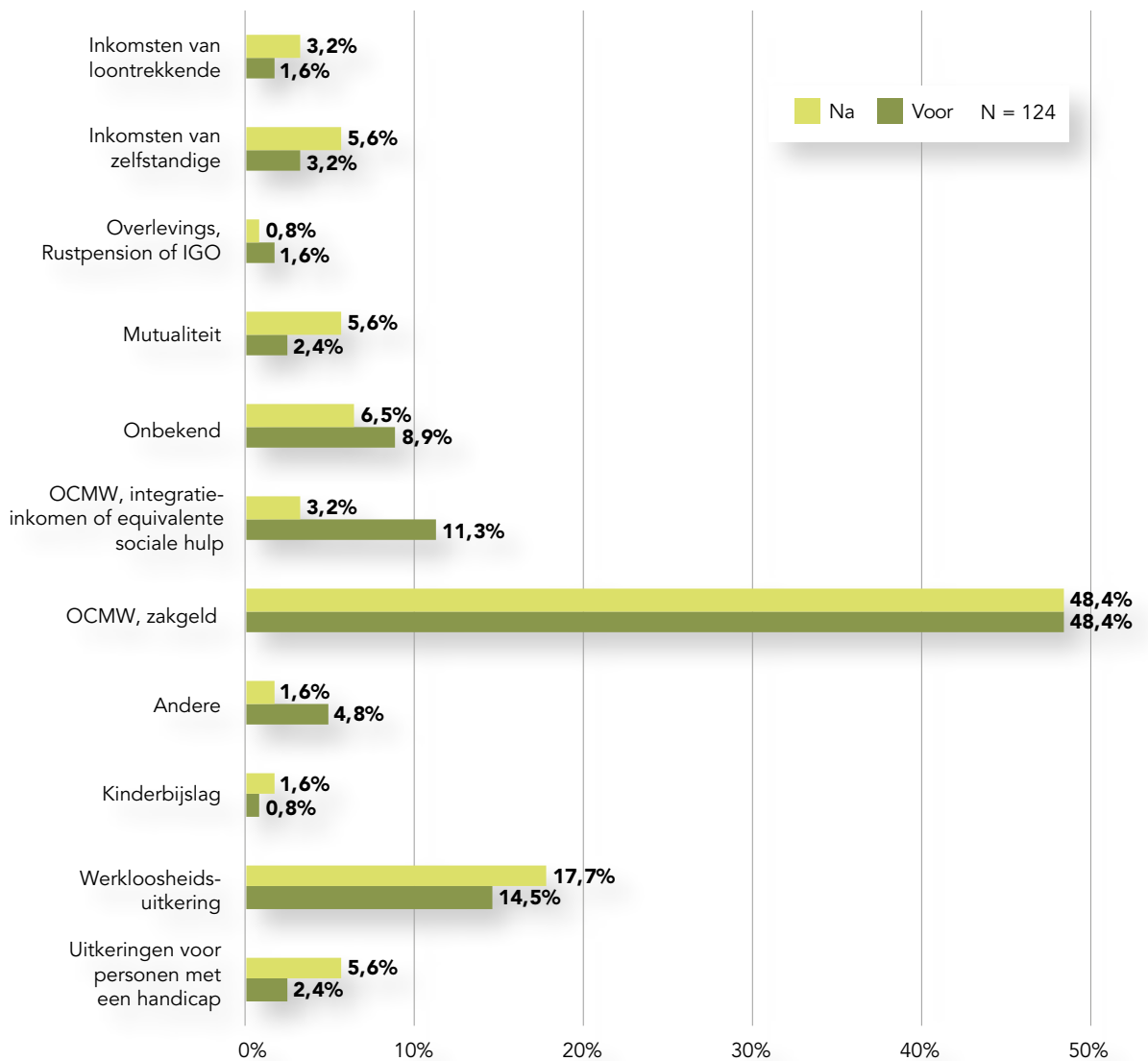
FIGUUR 38: REDEN STOPZETTEN BEGELEIDING

5.4.2. Financiële inkomsten bij onthaal én na de begeleiding

Tijdens de periode waarin de begeleiding plaatsvindt, wijzigt de financiële situatie slechts marginaal.

FIGUUR 39: FINANCIËLE SITUATIE VOOR/NA BEGELEIDING

Conclusie

In dit rapport werden voor het eerst registratiecijfers van de diensten die instaan voor begeleid wonen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest integraal geanalyseerd en gepresenteerd. Dit betreft zowel de diensten die erkend en gesubsidieerd zijn door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (“de diensten die instaan voor begeleiding aan huis”) als door de Vlaamse Gemeenschap (“CAW Brussel”). Hierdoor verkrijgen wij voor het eerst een globaal beeld van de hulpverlenings- en profielkenmerken van personen die op deze diensten beroep hebben gedaan.

In 2014 hebben 596 verschillende volwassenen 609 begeleidingen gekregen van de deelnemende diensten die instaan voor begeleid wonen. Bovendien werden er 112 kinderen geregistreerd in Brureg, dat door “de diensten die instaan voor begeleiding aan huis” wordt gebruikt. Voor het CAW Brussel is deze informatie niet gekend. Wat betreft sociaal-demografische kenmerken stellen wij vast dat 49% van de begeleidingen vrouwen betreft, en 51% mannen. In het algemeen zijn vrouwen iets jonger dan mannelijke gebruikers: terwijl twee op drie vrouwen jonger zijn dan 45 jaar, is dat slechts bij één op twee mannen het geval. Voorts concluderen wij dat 85% van de gebruikers alleenstaand is. En terwijl mannen beduidend vaker de Belgische nationaliteit hebben (67%) dan vrouwen (43%), hebben die laatsten vaker de nationaliteit van een Afrikaans land (respectievelijk 22% en 44%). Het laatste officiële domicilie-adres bevindt zich bij negen op de tien gebruikers in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Tot slot blijkt dat de financiële situatie van de gebruikers in de eerste plaats wordt gekenmerkt door inkomens via het OCMW (45%), en in mindere mate ook werkloosheidsuitkeringen (16%). In dat kader valt op dat vrouwen iets vaker een inkomen via het OCMW verwerven, terwijl mannen vaker een inkomen verwerven via werkloosheid, de mutualiteit of als loontrekkende.

Volgende cijfers komen uit het We-dossier en hebben bijgevolg enkel betrekking op het CAW Brussel. In 2014 bestaat 60% van de begeleidingen bij de diensten die instaan voor begeleid wonen van CAW Brussel uit mannen en 40% uit vrouwen. Zo'n 87% van de gebruikers is alleenstaand (met of zonder kinderen) en 13% vormt een koppel. En terwijl het overgrote deel van de mannen de dag voor de hulpverlening werd aangevangen niet wordt vergezeld door kinderen (90%), is dat bij bijna één op twee vrouwen wel het geval (48%). Vrouwen zijn iets jonger dan mannen: terwijl 75% van de vrouwen jonger is dan 45 jaar, bedraagt dat aandeel bij de mannen 42%. Voorts blijkt dat bijna drie vierde van zowel de mannelijke als vrouwelijke gebruikers de Belgische nationaliteit heeft, en dat het laatste officiële domicilie-adres van bijna 95% van de gebruikers zich in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bevindt. Tot slot verwerft 50% van de gebruikers van de diensten die instaan voor begeleid wonen van CAW Brussel een inkomen via het OCMW. Andere relevante inkomensbronnen zijn uitkeringen voor personen met een handicap (13%), werkloosheidsuitkeringen (9%) en inkomsten uit werk (8%).

Volgende cijfers zijn gebaseerd op Brureg, en gelden bijgevolg enkel voor de diensten die instaan voor begeleiding aan huis die door de GGC erkend en gesubsidieerd zijn. Vooreerst stellen wij vast dat 59% van de begeleidingen minder dan twee jaren duurt, en dat een relatief groot aandeel (13%) een begeleiding heeft die langer dan zes jaren duurt. In dit kader blijkt tevens dat de begeleidingen van mannen minder lang duren dan die van vrouwen: terwijl 68% van de mannen een begeleiding van minder dan twee jaar heeft, bedraagt dat bij de

vrouwen 50%. Verder constateren wij dat meer dan de helft van de gebruikers ongehuwd is, 14% getrouwd en 15% gescheiden. Wel zijn mannen beduidend vaker ongehuwd (66%) dan vrouwen (46%). Wat betreft het verblijfsstatuut concluderen wij dat iets meer dan de helft van de gebruikers een Belgische identiteitskaart heeft (56%). Een derde van deze gebruikers vertoef voor hun begeleiding in een onthaalhuis, en nog een derde in een woning in de private sector. Mannen verblijven voor de begeleiding wel vaker in een onthaalhuis en minder vaak in een woning in de private sector in vergelijking met vrouwen. Voorts blijkt dat ongeveer een derde van de gebruikers via een onthaalhuis wordt toegeleid naar de dienst die instaat voor begeleid wonen, wat strookt met één van de doelstellingen van de werkvorm begeleid wonen, namelijk het vergroten van de uitstroom uit de onthaalhuizen. Tijdens hun begeleiding worden ongeveer drie op vier gebruikers via een sociaal verhuurkantoor gehuisvest, en een vijfde in de private sector. Als reden voor hun hulpvraag halen de gebruikers het vaakst “behoefte aan steun/advies” aan, gevolgd door “problemen op administratief vlak”, “problemen betreffende het behoud/verlies van de woning” en “problemen met het beheren van hun budget”. Deze multi-problematiek van de gebruikers sluit naadloos aan bij de officiële taken van de diensten, namelijk het aanbieden van psychologische, sociale, budgettaire of administratieve begeleiding. Verder blijkt dat bijna drie op vier gebruikers medisch worden opgevolgd, en dat heel wat gebruikers gekenmerkt worden door een verslavingsproblematiek (25%), problemen met de geestelijke gezondheid (27%) en een fysieke of mentale handicap (18%). Tot slot hebben meer dan vier op tien gebruikers schulden, is 9% analfabeet, en kent 7% geen enkele officiële landstaal.

Vooruitzichten: een globaal beeld van dak- en thuisloosheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Alle ondertekenende partijen verbinden zich ertoe om een beleid inzake het voorkomen en het bestrijden van dak- en thuisloosheid te voeren op basis van objectieve gegevens [...]
(Federale overheidsdienst kanselarij van de Eerste minister, 12 mei 2014, art. 16).

Één van de opdrachten van la Strada is “de centrale gegevensregistratie”, het verzamelen van gegevens over dak- en thuislozen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Tot enkele jaren geleden bestond er immers geen centralisatie van gegevens waardoor men slechts een beperkt en gefragmenteerd beeld had van het gebruik van hulpverleningsdiensten door dak- en thuislozen. In dat kader stelt la Strada de verschillende registratiesystemen (en hun inhoud) op elkaar af om een integrale analyse van de gegevens en diepgaande interpretaties mogelijk te maken.

Het doel van de gegevensregistratie is om over voldoende informatie te beschikken zodat de diensten over een globaal beeld beschikken en zodat de overheid de behoeften en prioriteiten kan inschatten, om het huidige beleid te evalueren en te optimaliseren. Voldoende kennis is immers noodzakelijk om effectief en efficiënt te kunnen inspelen op de noden van de doelgroep. Daarom moet men de beleidsdoelstellingen niet alleen in kaart brengen, maar ze ook monitoren. Aangezien het “tijdsaspect” van dak- en thuisloosheid cruciaal is, is het bijvoorbeeld relevant om op termijn zicht te krijgen op de in-, door- en uitstroom, en op de langetermijneffecten van de hulpverlening (Busch-Geertsema, 2010).

Op basis van de Ethos-typologie van FEANTSA worden dak- en thuislozen in verschillende categorieën ingedeeld, afhankelijk van hun woonsituatie.¹² “Een thuis” verwijst naar drie aspecten: het fysieke domein, het sociale domein en het wettelijke domein. Terwijl dakloosheid inhoudt dat men van alle drie domeinen is gedepriveerd, wordt thuisloosheid gekenmerkt door uitsluiting van het wettelijke en sociale domein, maar niet van het fysieke domein (Busch-Geertsema, 2010). Met dak- en thuislozen wordt dan ook niet enkel verwezen naar personen in onthaalhuizen en/of centra voor dringend onthaal (Ethos-categorieën 3 en 4), maar ook bijvoorbeeld naar gebruikers van transitiewoningen (categorie 3), “Housing First” en begeleid wonen (categorie 7). Om een volledig zicht op deze doelgroep te krijgen, is het dan ook nodig om informatie over al die verschillende categorieën dak- en thuislozen te verzamelen. Hiervoor dient men beroep te doen op verschillende informatiebronnen die elk een deel van de puzzel oplichten (Busch-Geertsema, 2010).

Ten eerste poogt la Strada meer kennis te verwerven over de eerste operationele categorie van de Ethos-typologie, “mensen zonder vaste verblijfplaats”, door een tweejaarlijkse daklozentelling in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te organiseren. Hiermee verwerven wij inzicht in de daklozen die zich in de openbare ruimte of open lucht bevinden. Wat betreft de tweede categorie “mensen in noodopvang”, beschikken wij momenteel wel over (beperkte)

12. In bijlage 1 voegen wij de volledige Ethos-typologie toe.

registratiegegevens over de gebruikers van Hoeksteen, maar niet over de gebruikers van Samusocial. Wij zetten ons dan ook verder in om het draagvlak te vergroten opdat de gegevens van Samusocial in onze databank zouden kunnen worden geïntegreerd. Wat betreft de derde en vierde categorie, “Mensen in opvang voor thuislozen” en “Mensen in vrouwenopvang”, centraliseren wij reeds sinds 2010 gegevens over de meeste centra.¹³ In dat kader wordt op geregelde tijdstippen een rapport opgesteld omtrent de evoluties en kenmerken van de gebruikers van die voorzieningen. Tot slot krijgen wij meer zicht op de zevende categorie “Mensen die langdurig hulp krijgen”, door middel van registratiegegevens over diensten die instaan voor begeleid wonen.

Met dit rapport wordt voor het eerst informatie gepresenteerd over de hulpverlenings- en profielkenmerken van gebruikers van diensten die instaan voor begeleid wonen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit vormt dan ook een belangrijke aanvulling op de daklozentelling en het rapport over de onthaalhuizen en centra voor dringend onthaal. Door alle reeds verzamelde gegevens samen te voegen (de daklozentelling, registratiegegevens van de onthaalhuizen, centra voor dringend onthaal, noodopvangcentra en de diensten die instaan voor begeleid wonen), verkrijgen wij op termijn een steeds omvattender beeld van de profiel- en hulpverleningskenmerken van dak- en thuislozen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Referentielijst

- ▶ Bico-federatie. *Begeleid wonen*.
- ▶ Busch-Geertsema, V. (2010). Defining and measuring homelessness. *Homelessness Research in Europe: Festschrift for Bill Edgar and Joe Doherty*.
- ▶ Demaerschalk, E., & Hermans, K. (2010). Aanbodverheldering Vlaamse thuislozenzorg.
- ▶ Edgar, B., Doherty, J., & Mina-Coull, A. (2000). *Le logement accompagné en Europe. Aborder l'exclusion sociale au sein de l'Union Européenne*, (Recherche commanditée par la FEANTSA), Bristol : The Policy Press.
- ▶ Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (7 november 2002). *Ordonnantie betreffende de centra en diensten voor bijstand aan personen*.
- ▶ Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (9 december 2004). *Besluit van het Verenigd College betreffende de erkenning en de subsidiëeringswijze van de centra en diensten voor volwassenen in moeilijkheden*.
- ▶ Geurts, F. (2013). *L'injonction à l'autonomie dans l'habitat accompagné à Bruxelles. Analyse du discours des intervenants d'un service d'aide aux sans-abri*. Université Catholique de Louvain.
- ▶ Vlaamse Overheid (21 juni 2013). *Besluit van de Vlaamse Regering betreffende het algemeen welzijnswerk*.
- ▶ Vlaamse Overheid (8 mei 2009). *Decreet betreffende het Algemeen Welzijnswerk*.

Afkortingenlijst

AMA	La fédération des maisons d'accueil et des services d'aide aux sans-abris
Bico-federatie	De federatie voor onthaalhuizen en –diensten begeleid wonen voor personen in moeilijkheden en daklozen binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
BW	Begeleid wonen
CAW	Centrum algemeen welzijnswerk
CR	Centrale gegevensregistratie
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
VG	Vlaamse Gemeenschap

Lijst met tabellen en figuren

TABEL 1:	De deelnemende diensten die instaan voor begeleid wonen	9
FIGUUR 1:	Aantal personen en begeleidingen	13
FIGUUR 2:	Aantal begeleidingen volgens geslacht	14
FIGUUR 3:	Gezinssituatie volgens geslacht	14
FIGUUR 4:	Leeftijd volgens geslacht	15
FIGUUR 5:	Nationaliteit voor de begeleiding volgens geslacht	15
FIGUUR 6:	Laatste domicilie-adres	16
FIGUUR 7:	Financiële inkomsten voor de begeleiding volgens geslacht	16
FIGUUR 8:	Aantal begeleidingen volgens geslacht	17
FIGUUR 9:	Gezinssituatie volgens geslacht	17
FIGUUR 10:	Leeftijd volgens geslacht	18
FIGUUR 11:	Nationaliteit volgens geslacht	18
FIGUUR 12:	Laatste officiële domicile-adres	19
FIGUUR 13:	Financiële situatie	19
FIGUUR 14:	Aantal begeleidingen volgens geslacht	20
FIGUUR 15:	Burgerlijke staat volgens geslacht	21
FIGUUR 16:	Gezinssituatie volgens geslacht	21
FIGUUR 17:	Leeftijd volgens geslacht	22
FIGUUR 18:	Leeftijd van de vergezellende kinderen volgens geslacht	22
FIGUUR 19:	Begeleidingsduur	23
FIGUUR 20:	Begeleidingsduur volgens geslacht	23
FIGUUR 21:	Herkomst van de doorverwijzing volgens geslacht	24
FIGUUR 22:	Reden van de hulpvraag volgens de gebruiker	25
FIGUUR 23:	Problematieken	25
FIGUUR 24:	Type huisvesting voor de begeleiding volgens geslacht	26
FIGUUR 25:	Type verblijf voor de begeleiding met/zonder kinderen	27
FIGUUR 26:	Laatste domicilie-adres	27
FIGUUR 27:	Type huisvesting (*1)	28
FIGUUR 28:	Samenwonend?	28
FIGUUR 29:	Aantal kinderen	29
FIGUUR 30:	Kinderen volgens geslacht	29
FIGUUR 31:	Financiële inkomsten voor de begeleiding volgens geslacht	30
FIGUUR 32:	Opleidingsniveau	31
FIGUUR 33:	Nationaliteit voor de begeleiding volgens geslacht	31
FIGUUR 34:	Nationaliteit van Afrikanen voor de begeleiding	32
FIGUUR 35:	Verblijfsstatuut	32
FIGUUR 36:	Analfabetisme en kennis van een landstaal	33
FIGUUR 37:	Linken met andere sociale diensten	33
FIGUUR 38:	Reden stopzetten begeleiding	34
FIGUUR 39:	Financiële situatie voor/na begeleiding	35

ETHOS – Europese typologie over thuisloosheid en sociale uitsluiting op vlak van wonen

Thuisloosheid is één van de grote sociale problemen waar de Europese Unie met haar 'strategie voor sociale bescherming en inclusie' werk van wil maken. Het voorkomen van thuisloosheid of de herhuisvesting van thuislozen kan enkel als we een begrip hebben van de trajecten die thuislozen gaan en de processen die tot thuisloosheid leiden. We hebben dus een breed begrip van thuisloosheid nodig. FEANTSA (Europese Federatie van Organisaties die met thuisloze mensen werken) heeft een typologie van thuisloosheid en sociale uitsluiting op vlak van huisvesting ontwikkeld, genaamd ETHOS. De Ethos typologie gaat er van uit dat een '(t)huis' op drie conceptuele domeinen bestaat, en de afwezigheid hiervan betekent dus thuisloosheid. Een (t)huis hebben betekent: een voldoende huisvesting (of ruimte) hebben voor een

persoon en zijn/haar gezin die hun eigen is (het fysieke domein); de mogelijkheid hebben hier hun privacy te bewaken maar ook sociale relaties uit te bouwen (het sociale domein) en een wettelijke aansprakelijkheid kunnen maken op deze ruimte (het wettelijke domein). Dit leidt tot de vier hoofdcategorieën: dakloosheid, thuisloosheid, onzekere huisvesting en onvoldoende huisvesting, die allemaal begrepen kunnen worden als het niet hebben van een (t)huis. ETHOS classificeert dus mensen die thuisloos zijn volgens hun woonsituatie. Deze conceptuele categorieën worden verder verdeeld in 13 operationele categorieën die voor beleidsdoeleinden kunnen gebruikt worden, bijvoorbeeld om thuisloosheid te kwantificeren en in beeld te brengen, en dus om beleidsmaatregelen te nemen en daarna te evalueren.

		Operationele categorie	Leefsituatie	Definitie
Conceptuele categorie	DAKLOOS	1 In openbare ruimte leven (geen vaste verblijfplaats)	1.1 Openbare ruimte of open lucht	Leven op de straat en in openbare ruimte, zonder vaste verblijfplaats.
		2 Mensen in nachtopvang	2.1 Laagdrempelige opvang (direct toegankelijk)	Mensen zonder vaste verblijfplaats die gebruik maken van de nachtopvang, laagdrempelige opvang, korte duur
	THUISLOOS	3 Mensen in opvang voor thuislozen	3.1 Opvangcentrum halflange termijn	Opvang voor kortdurend verblijf
			3.2 Tijdelijke huisvesting	Tijdelijke huisvesting (geen vastgestelde tijdslimiet)
			3.3 Huisvesting als overbruggingsperiode	Tijdelijke huisvesting (vastgestelde overbruggingsperiode) bv. OCMW
		4 Mensen in vrouwenopvang	4.1 Vluchthuizen 4.2 Vrouwenopvang	Opvang voor vrouwen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld
		5 Mensen in opvang voor asielzoekers en immigranten	5.1 Asielzoekerscentrum 5.2 Pension voor seizoenarbeiders	Gesloten asielcentra of tijdelijke opvang door hun verblijfsstatus
	6 Mensen die binnenkort uit een instelling komen	6.1 Penitentiaire inrichting	Geen huisvesting beschikbaar vóór vrijlating	
		6.2 Medische instellingen (inclusief afkickcentra, psychiatrische ziekenhuizen) 6.3 Jeugdinstellingen	Geen huisvesting beschikbaar vóór vrijlating Blijven langer door gebrek aan huisvesting	
	7 Begeleid wonen	7.1 Zorgwonen voor oudere daklozen	Begeleid wonen voor ouderen in groepswoning	
		7.2 Begeleid wonen voor mensen die dakloos zijn geweest	Begeleid wonen voor individuen	
	INSTABIELE HUISVESTING	8 Mensen zonder een huurcontract	8.1 Tijdelijk bij familie of vrienden	Leven in tijdelijk conventionele huisvesting bij familie of vrienden (niet uit vrije keuze)
			8.2 Zonder formeel huurcontract	Gebruiken van een woning zonder formeel huurcontract (niet kraken)
8.3 Illegale bezetting van terrein			Bezetten van terrein zonder wettelijke rechten	
9 Mensen die uit hun huis worden gezet	9.1 Uitgevoerd dwangbevel (huurhuis)	Wanneer procedures voor uithuiszetting in gang gezet zijn		
	9.2 Terugname bevel (koopwoning)	Wanneer de hypotheekverstrekker het huis in beslag mag nemen wegens niet aflossing woningkrediet		
10 Mensen die leven onder dreiging van huiselijk/familiaal geweld	10.1 Gemeld bij politie	10.1.1	Wanneer de politie actie onderneemt om veiligheid voor slachtoffers van huiselijk geweld te garanderen	
		10.1.2		
		10.1.3		
11 Mensen in tijdelijke / niet conventionele woningen	11.1 Camper / caravan	Niet bedoeld als standaard woonplaats (bv. Roma, zigeuners, woonwagenbewoners, campingbewoners)		
	11.2 Niet conventionele woonruimte	Tijdelijke schuilplaats (kraken)		
	11.3 Tijdelijke aard	Illegale bezetting van een terrein/gebouw (kraken)		
12 Mensen in ongeschikte huisvesting	12.1 Woning ongeschikt voor bewoning	Woonruimte die ongeschikt is verklaard voor bewoning		
13 Mensen die wonen in een extreem overbevolkt gebouw	13.1 Hoogste nationale norm van overbevolking	Bepaald als het overschrijden van de nationale of regionale dichtheidsnorm voor oppervlakte of bruikbare kamers, huisjesmelkerij		

FEANTSA is supported financially by the European Commission. The views expressed herein are those of the author(s) and the Commission is not responsible for any use that may be made of the information contained herein.

FEANTSA European Federation of National Associations Working with the Homeless AISBL
 Fédération Européenne d'Associations Nationales Travaillant avec les Sans-Abri AISBL

BE(NL)

194, Chaussée de Louvain ■ 1210 Brussels ■ Belgium ■ Tel.: +32 2 538 66 69 ■ Fax: +32 2 539 41 74 ■ ethos@feantsa.org ■ www.feantsa.org